

Barnhushållens ekonomi

Uppföljning av resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken 2026

Vårt diarienummer: FK 2026/000953
Upplysningar: Analytiker Anna Nyman
010-114 01 82
anna.nyman@forsakringskassan.se
Webbplats: www.forsakringskassan.se

Innehåll

Uppföljning av resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken 2026	1
Sammanfattning.....	4
Barnfamiljernas inkomster beräknas öka	4
Ekonomisk utsatthet vanligast bland ensamstående mammor och utrikes födda föräldrar	4
Minskat jämställt uttag av föräldrapenning.....	5
Måluppfyllelsen kan förbättras	5
Inledning.....	6
Om uppdraget	6
Indikatorerna	7
Datakällor	8
God ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer	9
Sammanfattande iakttagelser	9
Hushållens inkomster beräknas öka	9
Ersättningarna har störst betydelse för ensamstående mammor med tre eller fler barn	14
Hushåll med låga inkomster får en större del av ersättningarna	16
Ekonomisk utsatthet i barnhushåll.....	20
Sammanfattande iakttagelser	20
Hur mäter man ekonomisk utsatthet?	20
Oförändrad andel med låg ekonomisk standard	21
Ersättningarna minskar ekonomisk utsatthet, särskilt bland hushåll med tre eller fler barn	26
Högst andel med låg inkomststandard bland ensamstående mammor med flera barn	28
Ekonomiskt bistånd är vanligast bland ensamstående mammor och utrikes födda	31
Oavsett hur man mäter är ekonomisk utsatthet vanligast för ensamstående mammor och utrikes födda föräldrar	33
Minskade ekonomiska skillnader mellan hushåll med och utan barn	35
Sammanfattande iakttagelser	35
Den ekonomiska familjepolitikens inkomstutjämnande effekt har minskat.....	35
Ersättningarna från familjepolitiken minskar inkomstskillnader mellan hushåll med och utan barn	36
Jämställt föräldraskap	39
Sammanfattande iakttagelser	39
Pappors andel av föräldrapenninguttaget minskar	39
Var tionde pappa tar inte ut någon föräldrapenning	40
Pappor med högre utbildning tar en större del av föräldrapenningen	42

Andelen som delar lika på föräldrapenningen har minskat.....	43
Förskjutning mot mer ersatt ledighet bland mammor	46
Diskussion.....	49
Förändringar inom familjepolitiken kan bidra till att fler barnfamiljer får en god ekonomisk levnadsstandard.....	49
Den inkomstjämnande effekten har minskat.....	51
Tecken på mindre jämställt föräldraskap	52
Referenser	54
Bilaga 1. Förändringar inom den ekonomiska familjepolitiken.....	57
Bilaga 2. Om bostadsbidrag till barnfamiljer.....	59
Bilaga 3. Data och metod.....	61
Data.....	61
Definitioner och redovisningsgrupper	62
Mått på ekonomiska villkor.....	66
Rekommendationer, regeländringar och förändrade uttagsmönster under covid-19-pandemin.....	70
Jämställdhet och jämställt föräldraskap	71

Sammanfattning

Försäkringskassan har fått i uppdrag av regeringen att redovisa och analysera utvecklingen av de indikatorer som tagits fram för att följa den ekonomiska familjepolitikens måluppfyllelse. Målen för den ekonomiska familjepolitiken är att den ska bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer, minska skillnaderna i ekonomiska villkor mellan hushåll med och utan barn samt bidra till ett jämställt föräldraskap.

De uppgifter om ekonomiska villkor som gäller 2025 bygger på en framskrivning, som är baserad på prognostiserade värden. Det innebär att uppgifter om hushållens ekonomiska villkor 2025 ska tolkas med försiktighet.

Barnfamiljernas inkomster beräknas öka

Barnhushållens inkomster har ökat under lång tid. År 2022 och 2023 gjorde den höga inflationen att inkomstnivån (med hänsyn tagen till inflation) minskade för alla grupper av barnhushåll. Under 2024 ökade inkomsterna igen, och ökningen beräknas ha fortsatt under 2025. Fortfarande är dock inkomsterna (med hänsyn tagen till inflation) lägre än under år 2021.

Inkomstutvecklingen skiljer sig mellan olika grupper av barnhushåll. År 2025 beräknas inkomsterna ha ökat mindre bland de barnhushåll som har de lägsta inkomsterna.

Den ekonomiska familjepolitiken bidrar till förbättrad levnadsstandard för barnhushållen. Under 2025 beräknas ersättningar från den ekonomiska familjepolitiken utgöra i genomsnitt 7 procent av barnhushållens disponibla inkomster. Ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken har störst betydelse för ensamstående mammor, särskilt för de som har tre eller fler barn.

De familjepolitiska ersättningarna bidrar till att minska de ekonomiska skillnaderna mellan hushåll med och utan barn. Samtidigt har den omfördelningseffekten av den ekonomiska familjepolitiken minskat tydligt under 2000-talet.

Ekonomisk utsatthet vanligast bland ensamstående mammor och utrikes födda föräldrar

I rapporten används tre olika mått på ekonomisk utsatthet. År 2025 beräknas 16 procent av de individer som bor i ett barnhushåll ha haft låg ekonomisk standard och 4 procent ha fått ekonomiskt bistånd under året. 5 procent av barnhushållen beräknas ha haft låg inkomststandard. Oavsett vilket mått man använder är det några grupper som i större utsträckning än andra riskerar ekonomisk utsatthet. Det gäller ensamstående föräldrar (särskilt ensamstående mammor och hushåll med två eller flera barn) och hushåll med utrikes födda föräldrar (särskilt utrikes födda ensamstående mammor).

År 2025 beräknas andelen individer i barnhushåll med låg ekonomisk standard ha varit oförändrad jämfört med 2024, medan andelen barnhushåll med låg inkomststandard beräknas ha ökat.

Minskat jämställt uttag av föräldrapenning

Mammor tar fortsatt ut fler föräldrapenningdagar och har en längre föräldraledighet än pappor. För barn födda 2023 tog mammor drygt 73 procent av föräldrapenningdagarna och 76 procent av den totala föräldraledigheten under barnens två första levnadsår. Pappors uttag av föräldrapenningdagar har ökat över en längre tid, vilket lett till ett mer jämställt uttag. De två senaste åren syns en tendens till ett minskat jämställt uttag av föräldrapenning. För barn födda 2023 har pappors uttag av föräldrapenningdagar minskat samtidigt som mammors uttag har ökat och andelen pappor som inte tar ut några föräldrapenningdagar alls har ökat.

Måluppfyllelsen kan förbättras

För att den ekonomiska familjepolitiken i större utsträckning ska bidra till målen om en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer, minskade skillnader i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn samt ett jämställt föräldraskap finns flera möjliga åtgärder.

För barnhushåll med sämre ekonomiska villkor skulle exempelvis höjda inkomstgränser inom bostadsbidraget göra att fler hushåll än idag skulle ha möjlighet att få bostadsbidrag. Även en höjd grundnivå inom föräldraförsäkringen är en förändring som främst skulle nå barnhushåll med lägre inkomstnivå.

För att minska skillnaderna i ekonomiska villkor för hushåll med och utan barn är en möjlig åtgärd att höja de familjepolitiska ersättningarna, exempelvis barnbidraget. Ett höjt barnbidrag når alla barnhushåll men skulle ha störst betydelse för barnhushåll med lägre inkomstnivå. För hushåll med lägre inkomstnivå skulle ett höjt barnbidrag även kunna innebära att färre barn skulle riskera ekonomisk utsatthet. En annan möjlig åtgärd är ett förstärkt flerbarnstillägg, alternativt ett tillägg för ensamstående föräldrar, för att särskilt nå grupper där ekonomisk utsatthet är vanligare.

De två senaste åren finns en tendens till ett minskat jämställt uttag av föräldraledighet. Möjliga åtgärder för att bryta denna utveckling, och bidra till att föräldrar delar mer jämställt på föräldraledigheten, är exempelvis genom införande av fler reserverade dagar, förändrade åldersgränser och förändrad rätt till obetald ledighet.

Inledning

Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer, minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn samt bidra till ett jämställt föräldraskap.¹ I denna rapport analyseras måluppfyllelsen för dessa mål.

Under 2025 betalade Försäkringskassan ut 91,7 miljarder kronor i ersättningar riktade till barnfamiljer.² Ersättningarna kan delas in i tre typer: försäkringar, generella bidrag och behovsprövade bidrag. Försäkringarna utgörs av föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning, graviditetspenning samt barnpension.³ Dessa är inkomstrelaterade och baseras på förälderns tidigare inkomst.⁴ För de generella bidragen, barnbidrag (inklusive flerbarnstillägg) och studiehjälp (t.ex. studiebidrag till unga som studerar på gymnasiet)⁵, betalas ett lika stort belopp ut till alla berättigade barnhushåll. De behovsprövade bidragen består främst av bostadsbidrag, underhållsstöd och omvårdnadsbidrag⁶.

Utöver dessa ersättningar finns andra familjepolitiska förmåner, i form av subventionerade tjänster, såsom barnomsorg, fri tandvård för barn, fri sjukvård för barn och fri mödravård. Även arbetsmarknad, skatter, inflation och ränteläge har stor betydelse för barnfamiljernas ekonomiska situation. I detta uppdrag är fokus på betydelsen av den ekonomiska familjepolitikens ersättningar.

Om uppdraget

Försäkringskassan ska enligt regleringsbrevet för 2026 redovisa och analysera utvecklingen av de indikatorer som tagits fram för att följa den ekonomiska familjepolitikens måluppfyllelse.⁷ Riksförsäkringsverket och Försäkringskassan har haft liknande uppdrag i omgångar sedan 2003.

Den här rapporten är den artonde i ordningen och är den andra delen i svaret på regeringsuppdraget. Den första delen består av tabeller och diagram, där resultatet för indikatorerna presenteras som okommenterad statistik. Detta levererades den 9 april 2026.

Målet är att Socialdepartementet, Försäkringskassans ledning och andra intressenter ska kunna följa och förstå utvecklingen av den ekonomiska familjepolitiken och dess betydelse för olika grupper av barnhushåll.

¹ Prop. 2024/25:1.

² Försäkringskassan (2026a).

³ Barnpension och efterlevandestöd till barn administreras av Pensionsmyndigheten.

⁴ Av totalt 480 föräldrapenningdagar är 390 inkomstbaserade och 90 är på så kallad lägstanivå. För föräldrar med låg eller ingen tidigare inkomst utgår föräldrapenning på grundnivå.

⁵ Studiehjälp administreras av Centrala studiestödsnämnden (CSN).

⁶ Läs mer i Bilaga 3. Data och metod

⁷ Socialdepartementet (2025).

Indikatorerna

Måluppfyllelsen för den ekonomiska familjepolitiken beskrivs genom att studera indikatorer, som kan fördelas på de tre delmålen enligt nedan.

God ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer

- Utveckling av ekonomisk standard.
- Ersättningarnas andel av hushållens disponibla inkomster.
- Ersättningarnas fördelning på olika grupper av barnhushåll.
- Förekomst av ekonomisk utsatthet enligt olika mått.
- Förekomst av ekonomisk utsatthet om familjepolitikens ersättningar räknas bort från inkomsten.

Minskade skillnader mellan hushåll med och utan barn

- Den ekonomiska familjepolitikens kapacitet att minska inkomstjämligheten i befolkningen, mätt i bidrag till Gini-koefficienten.
- Den ekonomiska familjepolitikens kapacitet att utjämna skillnader i ekonomisk standard mellan hushåll med och utan barn.

Jämställt föräldraskap

- Föräldrarnas fördelning av föräldrapenning under barnets två första levnadsår, och andel som delar jämställt på föräldrapenningdagarna.⁸
- Föräldrarnas fördelning av skattad föräldraledighet⁹ under barnets två första år, och andel som delar jämställt på föräldraledigheten.

Där det är möjligt, och relevant, redovisas resultaten för olika grupper av barnhushåll, samt med jämförelser över tid.

Indikatorerna i rapporten belyser olika delar av den ekonomiska familjepolitiken. I uppdraget ingår att analysera både måluppfyllelsen under 2025 och utvecklingen över tid. Indikatorerna kan i sig inte utläsas som mått på måluppfyllnad, men utvecklingen kan användas som underlag för att bedöma hur måluppfyllnaden utvecklas. Med hjälp av indikatorerna går det att analysera hur den ekonomiska familjepolitikens bidrag till barnfamiljernas ekonomiska levnadsstandard har utvecklats. På samma sätt går det att analysera hur ersättningarna bidrar till att minska skillnaderna mellan hushåll med och utan barn. De flesta indikatorer presenteras dels för 2025, dels som en längre tidsserie. I denna rapport är särskilt fokus på att kommentera förändringar under 2024 och 2025.

Utfallet av indikatorerna analyseras i fyra resultatkapitel. I de första två kapitlen analyseras indikatorerna rörande god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer. Indikatorerna gällande minskade ekonomiska skillnader mellan hushåll med och utan barn analyseras i det tredje resultatkapitlet. Slutligen analyseras föräldrarnas användning av föräldrapenning i kapitlet *Jämställt föräldraskap*. Därefter följer en avslutande diskussion.

⁸ Som jämställt räknas att båda föräldrarna tar minst 40 procent var, av det totala uttaget under perioden.

⁹ Läs mer om skattad föräldraledighet i Bilaga 3, Data och metod.

Datakällor

Resultaten för de indikatorer som gäller ekonomiska villkor bygger i huvudsak på SCB:s mikrosimuleringsmodell FASIT. Modellen baseras på data från flera olika datakällor från Statistiska centralbyrån (SCB): Hushållens ekonomi (HEK) för åren 1998–2013 och Statistiskt analysregister (STAR) för åren 2014–2025. Andel hushåll med låg inkomststandard beräknas utifrån Inkomst- och taxeringsregistret (IoT) för 2022 och tidigare, medan 2023 och senare år bygger på FASIT. Bytet av datakälla innebär att resultaten för måttet låg inkomststandard bör tolkas med försiktighet. Att analysen är genomförd i FASIT innebär att de uppgifter som redovisas inte helt stämmer överens med SCB:s officiella statistik över hushållens inkomster och Socialstyrelsens officiella statistik över ekonomiskt bistånd.

Samtliga uppgifter om ekonomiska villkor som gäller 2025 bygger på en framskrivning, som är baserad på prognostiserade värden. Det beror på att faktiska värden för 2025 saknades vid analysens genomförande. Prognoserna är förknippade med viss osäkerhet, och därför ska uppgifter om hushållens ekonomiska villkor under 2025 tolkas med försiktighet.

Resultaten för indikatorerna om jämställt föräldraskap baseras på bearbetningar av data från Försäkringskassans datalager STORE.

God ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer

I detta kapitel beskrivs i vilken utsträckning den ekonomiska familjepolitiken bidrar till barnfamiljernas ekonomiska levnadsstandard. I kapitlet presenteras:

- barnhushållens inkomstutveckling och ekonomiska standard
- hur stor andel av barnhushållens disponibla inkomster som utgörs av ersättningar från den ekonomiska familjepolitiken
- hur utgifterna för de olika familjepolitiska ersättningarna fördelas mellan olika grupper av barnhushåll.

Sammanfattande iakttagelser

Barnhushållens inkomster beräknas ha ökat under 2025, men den ekonomiska standarden når fortfarande inte upp till 2021 års nivåer. År 2025 beräknas inkomsterna ha ökat mindre bland de barnhushåll som har de lägsta inkomsterna.

Den ekonomiska familjepolitiken bidrar till förbättrad levnadsstandard för barnhushållen. Under 2025 beräknas ersättningar riktade till barnfamiljer ha utgjort i genomsnitt 7 procent av barnhushållens disponibla inkomster. Ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken har störst betydelse för ensamstående mammor, särskilt de som har tre eller fler barn.

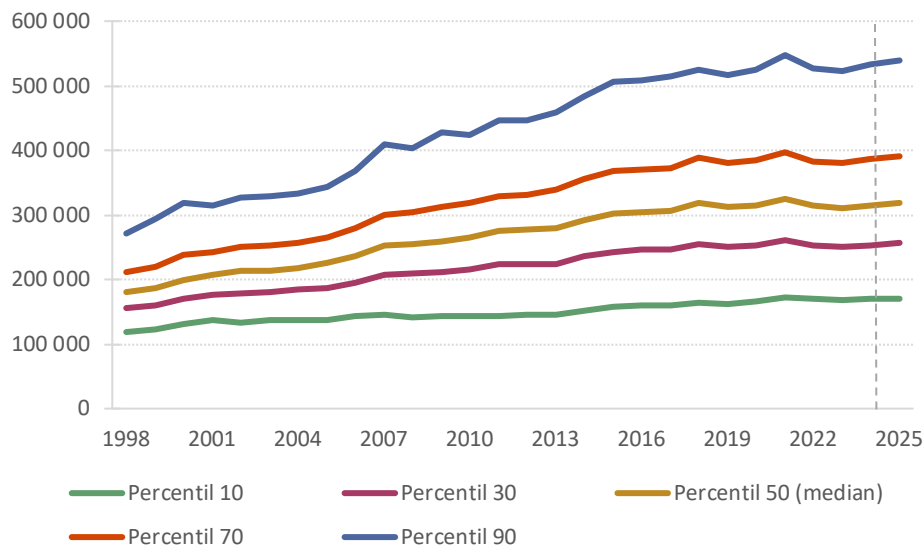
Ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken går i högre grad till barnhushåll med lägre inkomster. Det gäller särskilt de behovsprövade bidragen, där exempelvis bostadsbidraget är riktat just till barnhushåll med lägre inkomstnivå.

Hushållens inkomster beräknas öka

De reala inkomsterna (justerat för inflation) har ökat under lång tid. År 2022 bröts trenden och inkomsterna minskade för alla grupper av barnhushåll, oavsett inkomstnivå, både det året och nästföljande år. Orsaken var att inflationen var högre än inkomstökningarna. Under 2024 ökade de reala inkomsterna igen, och ökningen beräknas ha fortsatt under 2025. Fortfarande är dock inkomsterna (med hänsyn tagen till inflation) lägre än under år 2021.

Inkomstutvecklingen skiljer sig mellan olika grupper av barnhushåll. Sett över hela den tidsperiod som visas i figur 1 har inkomsterna ökat mest för de barnhushåll som har högst inkomster, och minst för de barnhushåll som har lägst inkomster. Under de senaste tio åren är den procentuella ökningen däremot störst för de hushåll som har lägst inkomster (percentil 10). Men ökningen under 2024, och den beräknade ökningen 2025, har varit mindre bland de barnhushåll som har lägst inkomster.

Figur 1 Ekonomisk standard (median) för personer 0–64 år i barnhushåll, efter inkomstpercentil¹⁰. År 1998–2025. Kronor per år i 2025 års penningvärde

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifter för 2025 är en prognos.

En orsak till att inkomstutvecklingen skiljer sig åt mellan barnhushåll som har olika hög inkomstnivå är att det inte enbart är inkomstnivån, utan även inkomstens sammansättning, som skiljer sig åt mellan barnhushållen som har högre respektive lägre inkomster. Bland de barnhushåll som har de lägsta inkomsterna (percentil 10) består inkomsten av en lägre andel löne- och företagarinkomst och en lägre andel kapitalinkomst jämfört med barnhushåll med högre inkomstnivå. Istället består deras inkomster av en högre andel ersättningar från Försäkringskassan (där ingår både ersättningar riktade till barnfamiljer och andra ersättningar från Försäkringskassan) samt en högre andel arbetsmarknadsstöd, studiemedel och ekonomiskt bistånd. Bland de barnhushåll som har de högsta inkomsterna (percentil 90) består inkomsterna istället av en tydligt högre andel kapitalinkomster medan övriga inkomstslag utgör en mindre del av deras inkomster om man jämför med barnhushåll i mitten av inkomstfördelningen.

Sett över en längre tid har löne- och företagarinkomst och kapitalinkomster utvecklats starkare än inkomster och ersättningar från transfereringssystemen. Det är en förklaring till att barnhushållen med de lägsta inkomsterna har haft den lägsta inkomstökningen under hela den period som visas i figur 1. För barnhushållen med de högsta inkomsterna består en större del av inkomsten av kapitalinkomster, som präglas av stora svängningar mellan åren. Exempelvis var kapitalinkomsterna höga år 2021, som också är ett år då barnhushållen med de högsta inkomsterna hade en stark inkomstutveckling¹¹. Fördelningen av kapitalinkomster och lägre inkomster för personer utanför arbetskraften är de två faktorer som främst bidragit till utvecklingen mot en mer ojämlig fördelning av den disponibla inkomsten i Sverige under perioden 1990 till 2020-talet.¹²

¹⁰ Läs mer om percentiler i Bilaga 3.

¹¹ SCB 2025a.

¹² IFAU 2026.

Olika slags barnhushåll är i olika stor utsträckning representerade bland hushåll som har högre respektive lägre inkomster. Bland barnhushållen som har lägst inkomster (percentil 10) är 30 procent ensamstående mammor och 43 procent hushåll med sammanboende utrikes födda föräldrar. Bland barnfamiljerna med högst inkomstnivå utgör dessa typer av hushåll 3 respektive 7 procent. Bland barnfamiljerna med högst inkomstnivå består 86 procent av sammanboende föräldrar, där minst en är inrikes född.

Lägre ekonomisk standard i barnhushåll

Ett sätt att mäta ekonomiska förhållanden är genom måttet ekonomisk standard, även kallat disponibel inkomst per konsumtionsenhet.¹³

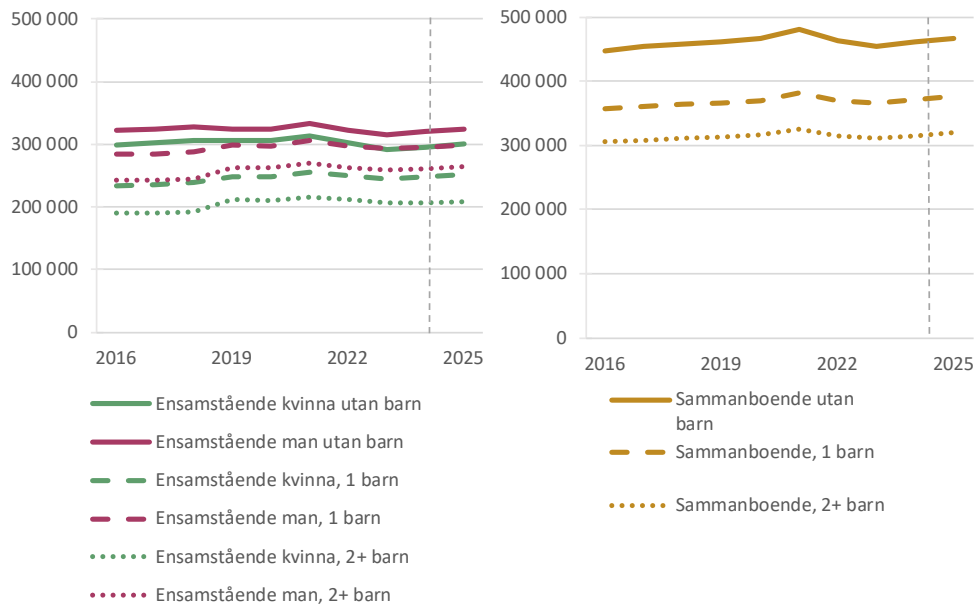
I figur 2 redovisas den ekonomiska standarden, och hur den utvecklats de senaste tio åren, för ensamstående och sammanboende med och utan barn. Generellt kan sägas att sammanboende har högre ekonomisk standard än ensamstående, och bland ensamstående har män högre ekonomisk standard än kvinnor. Det gäller både hushåll med och utan barn. Både för ensamstående och sammanboende är den ekonomiska standarden högst för hushåll utan barn. Bland barnhushållen har de med ett barn högre ekonomisk standard än hushåll med två eller fler barn.

För att ge en mer rättvisande bild av barnhushållens ekonomi innehåller resultaten från och med år 2019 en simulering av förekomst av växelvis boende. För de hushåll där det antas finnas växelvis boende barn skattas en ny ekonomisk standard, där hänsyn tas till att barnet delar sitt boende mellan föräldrarna. Skattningen påverkar främst den ekonomiska standarden för ensamstående med barn och förändringen påverkar möjligheten att jämföra olika hushållstyper över tid.

Från år 2020 är metoden densamma varje år. Under dessa år har inkomstutvecklingen för samtliga hushållstyper påverkats av att den ekonomiska standarden sjönk år 2022 och 2023. Totalt sett under perioden har sammanboende med ett barn haft den procentuellt högsta inkomstutvecklingen, och ensamstående kvinnor med två eller fler barn den lägsta inkomstutvecklingen. För år 2025 beräknas inkomstökningen vara ungefär lika hög för ensamstående och sammanboende, samt för hushåll med och utan barn.

¹³ Disponibel inkomst avser summan av samtliga hushållsmedlemmars inkomster, minus skatt och övriga negativa transfereringar. Hushållets totala disponibla inkomst sätts i relation till hushållets sammansättning av vuxna och barn. En mer utförlig definition av måttet finns i Bilaga 3.

Figur 2 Ekonomisk standard (median). Personer 0–64 år, efter hushållstyp. År 2016–2025. Kronor per år i 2025 års penningvärde

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifter för 2025 är en prognos. Från och med 2019 används en skattning av växelvis boende. Den största skillnaden jämfört med tidigare uppgifter är att den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet ökar bland ensamstående med barn, men det innebär också en liten minskning bland ensamstående utan barn.

Lägst ekonomisk standard för ensamstående som har barn boende hos sig på heltid

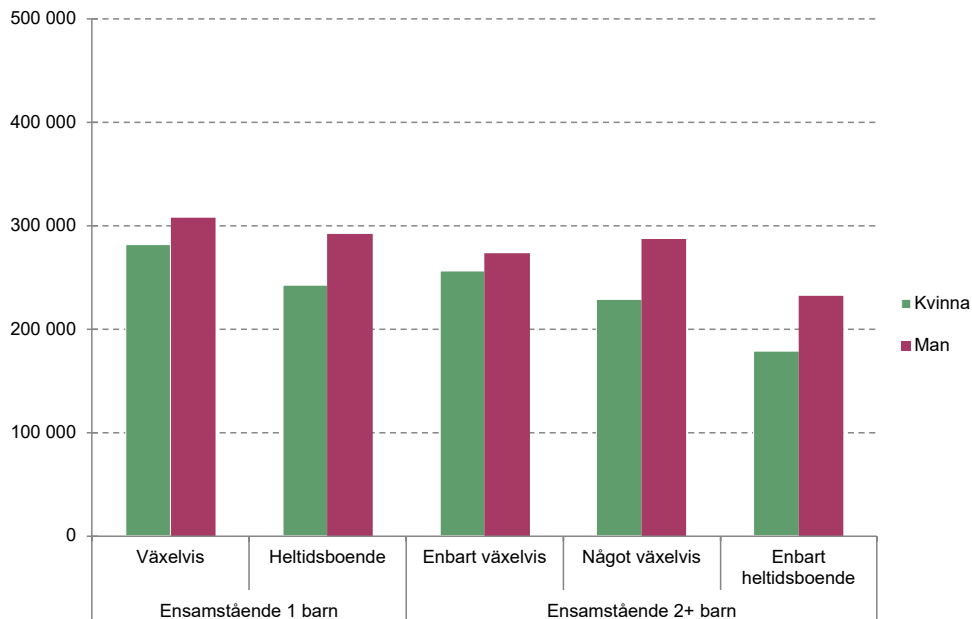
Ensamstående föräldrar som har barn boende hos sig på heltid har lägre ekonomisk standard än ensamstående föräldrar med växelvis boende barn.¹⁴ Det gäller särskilt för ensamstående föräldrar med flera barn som bor på heltid i hushållet. Skillnaderna mellan hushåll med barn som bor växelvis och på heltid kan förklaras delvis av att växelvis boende är vanligare bland separerade föräldrar med högre inkomster¹⁵ och delvis av att försörjningsbördan är större för föräldrar med barn som bor i hushållet på heltid.

Inom samtliga grupper har pappor högre ekonomisk standard än mammor, men inkomstskillnaderna är mindre mellan pappor och mammor som har växelvis boende barn.

¹⁴ Uppgifter om hushållets sammansättning bygger i allmänhet på folkbokföring. Växelvis boende bland barn (när föräldrarna inte bor tillsammans) bygger på en modell som simulerar förekomsten av växelvis boende. Modellen är baserad på en undersökning om barns boende som SCB genomförde hösten 2022. Syftet med modellen är att förbättra skattningen av ekonomisk standard för barn och föräldrar, när föräldrarna inte bor tillsammans. SCB (2024).

¹⁵ SCB (2023).

Figur 3 Ekonomisk standard (median) för personer 0–64 år i barnhushåll med en ensamstående förälder, efter om barnen bor växelvis eller heltid i hushållet. År 2025

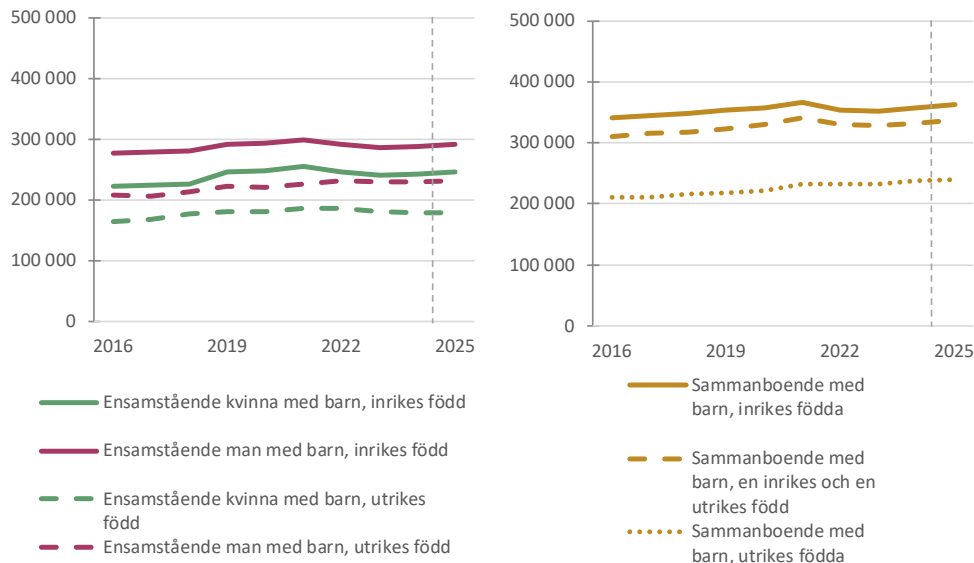
Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifter för 2025 är en prognos.

Tydlig ökning av ekonomisk standard för barnhushåll med utrikes födda föräldrar

Inrikes födda har högre ekonomisk standard än utrikes födda. Det gäller för såväl sammanboende, som för ensamstående kvinnor och män. Av de hushållstyper som jämförs här är den ekonomiska standarden lägst för ensamstående utrikes födda kvinnor med barn, följt av ensamstående utrikes födda män med barn och sammanboende med barn, där båda är utrikes födda.

Sett över en tioårsperiod har den ekonomiska standarden ökat mer för utrikes födda pappor, och för sammanboende med två utrikes födda föräldrar, jämfört med motsvarande hushållstyper med inrikes födda föräldrar. För ensamstående mammor har den ekonomiska standarden ökat något mer för inrikes födda. För 2025 beräknas den ekonomiska standarden för ensamstående utrikes födda kvinnor vara på samma nivå som 2024, medan den beräknas öka för övriga hushållstyper.

Figur 4 Ekonomisk standard (median) för personer 0–64 år i barnhushåll, efter födelseland. År 2016–2025. Kronor per år i 2025 års penningvärde

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifter för 2025 är en prognos. Från och med 2019 används en skattning av växelvis boende, vilket framför allt innebär en ökning av ekonomisk standard för ensamstående inrikes födda med barn.

En förklaring till att den ekonomiska standarden för barnhushåll med utrikes födda föräldrar har ökat mer än för barnhushåll med inrikes födda föräldrar kan vara hur sysselsättningen utvecklats för utrikes födda. Sett över de senaste 20 åren har sysselsättningsgraden ökat för såväl inrikes som utrikes födda kvinnor och män. Under de senaste åren har ökningen varit större för utrikes födda och de senaste 3–4 åren är skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda mindre än tidigare.¹⁶

Ersättningarna har störst betydelse för ensamstående mammor med tre eller fler barn

Under 2025 beräknas ersättningar riktade till barnfamiljer ha utgjort i genomsnitt 7 procent av barnhushållens disponibla inkomster. Det är ungefär samma nivå som under 2024. Betydelsen av den ekonomiska familjepolitiken ökar med antalet barn. Ju fler barn det finns i hushållet, desto större andel av den disponibla inkomsten kommer från den ekonomiska familjepolitiken.

Ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken har störst betydelse för ensamstående mammor, särskilt de som har tre eller fler barn. Under 2025 beräknas ersättningarna ha utgjort 9 procent av den disponibla inkomsten för ensamstående mammor med ett hemmaboende barn. För ensamstående mammor med två hemmaboende barn var andelen 14 procent och för de med tre eller fler barn 27 procent. För ensamstående pappor och sammanboende föräldrar är betydelsen av ersättningarna mindre. Bland ensamstående pappor och sammanboende med ett barn utgjorde ersättningarna 4 procent av den

¹⁶ SCB (2026c).

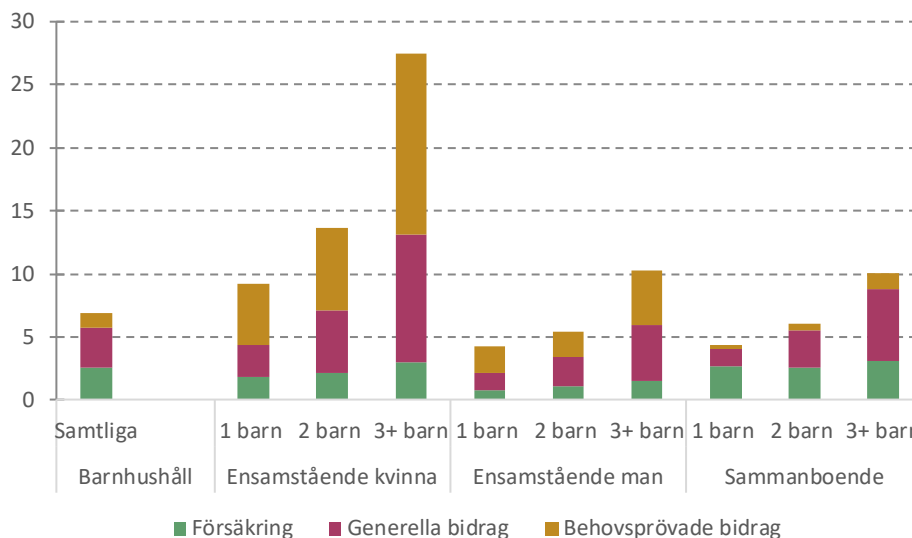
disponibla inkomsten, och för dem med tre eller fler barn var motsvarande andel 10 procent.

De generella bidragen (där barnbidraget ingår) beräknas under 2025 ha utgjort drygt 3 procent av barnhushållens disponibla inkomster. Ersättningar från försäkringar (främst föräldraförsäkringen) stod för nära 3 procent och behovsprövade bidrag drygt 1 procent. Detta skiljer sig dock åt mellan olika slags hushåll.

Behovsprövade bidrag (som bland annat omfattar bostadsbidrag och underhållsstöd) utgör en större del av inkomsten bland ensamstående, och särskilt bland kvinnor. De behovsprövade bidragen utgör också en större del av inkomsten ju fler barn som finns i hushållet.

I barnhushåll med sammanboende föräldrar utgörs en betydligt större del av ersättningarna av försäkringar och generella bidrag. Försäkringarna utgör en ungefär lika stor del av inkomsten oavsett hur många barn som finns i hushållet, medan betydelsen av de generella bidragen utgör en större del av inkomsten ju fler barn som bor i hushållet. Flera barn i familjen innebär både ett större belopp i barnbidrag och i flerbarnstillägg, där tillägget gäller från barn nummer två men med högre belopp för familjer med tre eller fler barn.

Figur 5 Andel av den disponibla inkomsten som utgörs av ersättningar från den ekonomiska familjepolitiken, efter hushållstyp. År 2025. Procent

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifterna i figuren är en prognos.

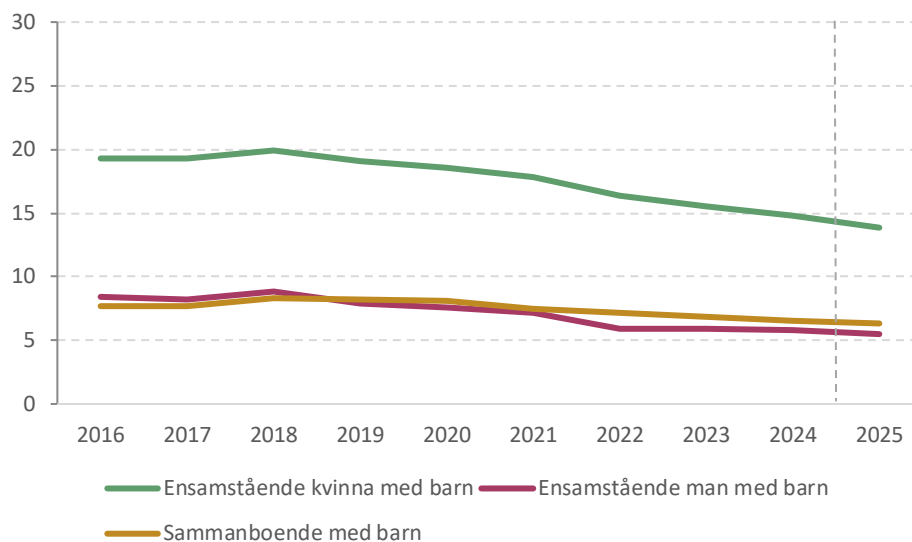
Andelen av barnhushållens inkomster som kommer från ersättningar från den ekonomiska familjepolitiken har minskat de senaste tio åren. Minskningen beror på att reallönerna ökat medan bidragen inte höjts i samma takt. Det gör att bidragen utgör en mindre del av hushållens totala inkomst. Barnbidraget höjdes senast med 200 kronor i mars 2018. I samtliga hushållstyper syns att ersättningarnas andel av den ekonomiska standarden ökade samma år, för att sedan fortsätta minska.

Ersättningarnas andel av den disponibla inkomsten har minskat mer för ensamstående barnhushåll än för sammanboende. Detta hänger samman med att de behovsprövade bidragen utgör en större del av den ekonomiska

standarden i dessa hushåll. De behovsprövade bidragens andel av inkomsten har minskat mest och det beror delvis på att antalet mottagare av både bostadsbidrag och underhållsstöd har minskat under senare år.

Inkomstgränsen för när bostadsbidraget reduceras höjdes årligen mellan 2017 och 2021. Höjningen under de åren innebär att gränsen för att kunna få bostadsbidrag i viss mån följde inkomstutvecklingen. De senaste åren har inga sådana höjningar av inkomstgränserna skett samtidigt som de nominella löneökningarna har varit relativt höga. Det innebär att färre har haft inkomster som berättigat till bostadsbidrag. Antalet hushåll som får underhållsstöd har minskat på grund av att fler barn bor växelvis och att en större andel föräldrar hanterar underhållsfrågor utan Försäkringskassans inblandning.¹⁷

Figur 6 Andel av den disponibla inkomsten som utgörs av ersättningar från den ekonomiska familjepolitiken, efter hushållstyp. År 2016–2025. Procent

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifter för 2025 är en prognos. Från och med 2019 används en skattning av växelvis boende, vilket framför innebär en minskning av hur stor andel ersättningar från den ekonomiska familjepolitiken utgör av disponibel inkomst per konsumtionsenhet för ensamstående med barn.

Hushåll med låga inkomster får en större del av ersättningarna

Olika typer av hushåll får olika stor del av ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken. I tabell 1 redovisas hur familjepolitikens utgifter fördelas mellan olika typer av barnhushåll, samt hur stor andel respektive hushållstyp utgör av alla barnhushåll.

Familjepolitikens sammanlagda utgifter fördelas relativt proportionerligt över de olika typerna av barnhushåll. Det innebär att störst andel av utgifterna går till sammanboende, som utgör 83 procent av alla barnhushåll. Barnhushåll som består av sammanboende vuxna med två barn är den vanligaste typen av

¹⁷ Försäkringskassan (2026c).

barnhushåll, och de är också den hushållstyp som tar emot störst andel av utgifterna inom den ekonomiska familjepolitiken.

Hur utbetalningarna fördelar sig över olika hushållstyper skiljer sig åt mellan försäkringar, generella bidrag och behovsprövade bidrag. När det gäller försäkringarna går 91 procent till barnhushåll med sammanboende föräldrar, som alltså utgör 83 procent av barnhushållen. Främst är det sammanboende med ett barn som får en större del av utbetalningarna från försäkringarna jämfört med hur stor del de utgör av alla barnhushåll. En möjlig förklaring är att sammanboende med ett barn i större utsträckning har yngre barn¹⁸, och därmed använder föräldraförsäkringen mer.

När det gäller generella bidrag får hushåll med flera barn en större del av utbetalningarna jämfört med hur stor del de utgör av alla barnhushåll. Till exempel utgör sammanboende med tre eller fler barn 21 procent av alla som bor i ett barnhushåll, samtidigt som de tar emot 31 procent av de generella bidragen. Det beror på flerbarnstillägget inom barnbidraget, som betalas ut redan från barn nummer två men med högre belopp för familjer med tre eller fler barn.

De behovsprövade bidragen betalas i stor utsträckning ut till ensamstående kvinnor med barn. Ensamstående kvinnor med barn utgör 12 procent av alla som bor i ett barnhushåll, och tar emot 46 procent av de behovsprövade bidragen. Ensamstående män utgör 6 procent av barnhushållen och får 10 procent av de behovsprövade bidragen.

I de behovsprövade bidragen ingår främst bostadsbidrag, underhållsstöd och omvårdnadsbidrag. Bostadsbidraget utgår ifrån ekonomiska behov och går främst till hushåll med mycket låga inkomster. Den vanligaste mottagaren av bostadsbidrag är en ensamstående kvinna med barn. Även för underhållsstöd är kvinnor den vanligaste mottagaren. Omvårdnadsbidraget är behovsprövat utifrån den omvårdnad och tillsyn som ens barn behöver utifrån vad som är vanligt för barn i samma ålder utan funktionsnedsättning. Att en hög andel av de behovsprövade bidragen går till ensamstående kvinnor förklaras främst av att de i större utsträckning är mottagare av bostadsbidrag och underhållsstöd.

¹⁸ SCB (2026b).

Tabell 1 Den ekonomiska familjepolitikens utgifter totalt, samt uppdelat på försäkringar, generella bidrag och behovsprövade bidrag, fördelat på olika hushållstyper samt hushållstypernas andel av samtliga barnhushåll. År 2025. Procentuell fördelning

	Försäkring	Generella bidrag	Behovsprövade bidrag	Ekonomisk familjepolitik (totalt)	Andel av samtliga barnhushåll
Ensamstående kvinna, 1 barn	3	4	16	5	5
Ensamstående kvinna, 2 barn	3	6	17	6	5
Ensamstående kvinna, 3+ barn	1	4	13	4	2
Ensamstående man, 1 barn	1	1	5	2	2
Ensamstående man, 2 barn	1	2	3	2	2
Ensamstående man, 3+ barn	0	1	2	1	1
Sammanboende, 1 barn	29	13	8	20	23
Sammanboende, 2 barn	41	39	17	36	38
Sammanboende, 3+ barn	21	31	18	24	21
Summa	100	100	100	100	100

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifterna i tabellen är en prognos.

Ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken går i högre grad till barnhushåll med lägre inkomster. Den femtedel av hushållen som har de lägsta inkomsterna (kvintil 1) tar emot störst andel av den ekonomiska familjepolitikens utgifter. Andelen sjunker stegvis och lägst andel av familjepolitikens utgifter går till de barnhushåll som har högst inkomster.

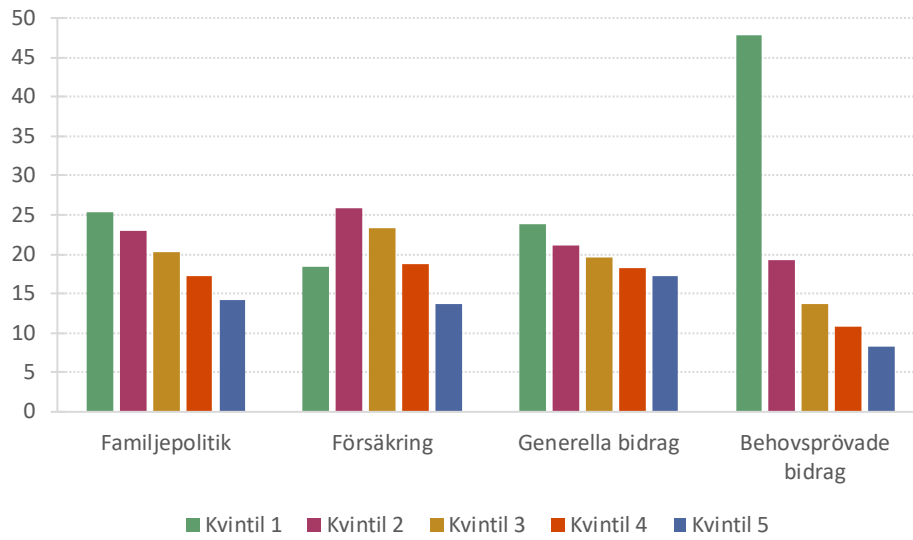
Skillnaden mellan hushåll med olika hög inkomstnivå är störst för behovsprövade bidrag, där hushåll i kvintil 1 beräknas ha fått 48 procent av det utbetalda beloppet 2025. Det förklaras framför allt av att bostadsbidraget i stor utsträckning går till hushåll med mycket låga inkomster. År 2025 gick 92 procent av utbetalningarna av bostadsbidrag till de hushåll som har de lägsta inkomsterna (tillhör kvintil 1). För underhållsstöd var motsvarande andel 45 procent. Omvårdnadsbidraget fördelas mer jämnt mellan hushåll med olika hög inkomstnivå.

När det gäller försäkringarna får hushåll i kvintil 2 och 3 störst del av utbetalningarna. Att hushåll i kvintil 1 får en mindre andel beror på att försäkringsförmånerna är inkomstbaserade, vilket gör att personer med låg inkomst får en lägre ersättning. En möjlig förklaring till att även hushåll i kvintil 4 och 5 får en lägre andel av utbetalningarna är att de med högre inkomster i genomsnitt är äldre och därmed har äldre barn och nyttjar föräldraförsäkringen i mindre utsträckning.

De generella bidragen fördelas mer lika mellan de olika inkomstkventilerna. De skillnader som ändå finns kan förklaras med demografiska faktorer, så som att

andelen yngre som också har fler barn i de åldrar då man får barnbidrag är större i de lägre kvintilerna. Personer som tillhör kvintil 5 är generellt äldre och kan därför ha färre barn som får barnbidrag och således i mindre utsträckning få barnbidrag och flerbarnstillägg.

Figur 7 Den ekonomiska familjepolitikens utgifter i form av försäkringar, generella bidrag och behovsprövade bidrag, fördelat på olika inkomstkventiler. År 2025. Procentuell fördelning

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifterna i figuren är en prognos.

Ekonomisk utsatthet i barnhushåll

I detta kapitel redovisas förekomsten av ekonomisk utsatthet. I kapitlet presenteras:

- förekomst av ekonomisk utsatthet i barnhushåll
- förekomst av ekonomisk utsatthet i barnhushåll om ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken räknas bort från inkomsten.

Sammanfattande iakttagelser

Det finns flera olika sätt att mäta ekonomisk utsatthet. Med de mått som används i den här rapporten är det 16 procent av personer som bor i barnhushåll som har låg ekonomisk standard och 4 procent bor i ett hushåll som fått ekonomiskt bistånd någon gång under året. Drygt 5 procent av barnhushållen har låg inkomststandard.

Oavsett vilket mått man använder är det vissa grupper av barnhushåll som i större utsträckning riskerar ekonomisk utsatthet. Det handlar om ensamstående mammor (särskilt de som har två eller fler barn) och barnhushåll med utrikes födda föräldrar (särskilt ensamstående utrikes födda mammor).

År 2025 beräknas andelen individer i barnhushåll med låg ekonomisk standard ha varit oförändrad jämfört med 2024 medan andelen barnhushåll med låg inkomststandard beräknas ha ökat.

Familjepolitiken bidrar till att minska andelen barnhushåll som riskerar ekonomisk utsatthet, och utan ersättningar från den ekonomiska familjepolitiken skulle en högre andel barnhushåll ha låg ekonomisk standard. Sett över tid har den ekonomiska familjepolitikens bidrag till att minska låg ekonomisk standard dock minskat.

Hur mäter man ekonomisk utsatthet?

När man talar om fattigdom globalt ligger fokus ofta på extrema och akuta fattigdomstillstånd som hunger, dåliga bostäder och dålig hälsa. Att vara fattig innebär att inte ha råd med det allra nödvändigaste som mat, kläder och boende.¹⁹ I Sverige är detta mått inte så användbart eftersom i princip alla har inkomster som överstiger den globala fattigdomsgränsen. Ett annat sätt att beskriva fattigdom är att man inte har tillräckliga resurser för att ha den levnadsnivå som anses vara allmänt accepterad i samhället.

I grunden handlar frågan om vad som menas med utsatthet och fattigdom, vilket har betydelse för vilka åtgärder som bedöms lämpliga för att motverka detta.²⁰

Absolut fattigdom definieras utifrån en fattigdomsgräns som utgörs av en lägsta godtagbar levnadsnivå. Ett vanligt tillvägagångssätt är att sätta ihop en

¹⁹ Ett exempel på den här typen av absoluta fattigdomsmått finns i FN:s mål om att avskaffa den extrema fattigdomen. Idag (2026) räknas personer med en inkomst lägre än 3 dollar per dag som fattiga enligt denna definition. [Agenda 2030 | Mål 1 | Ingen fattigdom - Regeringen.se](#)

²⁰ Alm et al. (2010).

varukorg med produkter som anses vara nödvändiga för en acceptabel levnadsstandard, och sedan definiera hushåll som inte har råd att konsumera dessa varor som fattiga. Det här måttet på fattigdom är stabilt över tid. Samtidigt är det på sätt och vis relativt, eftersom det är beroende av hur man ser på vad som är en skälig levnadsnivå.

Relativ fattigdom definieras utifrån levnadsnivån i det omgivande samhället. Ett hushålls inkomster jämförs då med andra hushålls inkomster. Det är därför möjligt att alla fysiska behov som boende, kläder och mat är uppfyllda, men att familjen ändå lever i (relativ) fattigdom i jämförelse med andra hushåll och på grund av det inte kan delta fullt ut i samma sammanhang som andra familjer kan.

Mått på ekonomisk utsatthet i den här rapporten

I rapporten används tre olika mått, för att ge en bild av förekomsten av ekonomisk utsatthet²¹:

- **Låg ekonomisk standard:** Den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet för ett hushåll är lägre än 60 procent av medianen för den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet i hela befolkningen. För en familj med två vuxna och två barn innebar låg ekonomisk standard en disponibel inkomst under 40 100 kronor per månad under år 2024. För en ensamstående förälder med två barn gick gränsen vid 31 700 kronor.²² Detta kan ses som ett relativt mått på ekonomisk utsatthet.
- **Låg inkomststandard:** Mäter hur väl en familjs inkomster räcker för att betala nödvändiga omkostnader som till exempel mat, boende, hemförsäkring och barnomsorg. Låg inkomststandard innebär att inkomsterna inte räcker för att betala för dessa levnadsomkostnader. För en familj som består av två vuxna och två barn (3 och 6 år), innebar låg inkomststandard en disponibel inkomst under 27 300 kronor per månad år 2024. För en ensamstående förälder med två barn gick gränsen vid 22 800 kronor.²³ Detta kan ses som ett absolut mått på ekonomisk utsatthet.
- **Förekomst av ekonomiskt bistånd:** En indikator på ekonomisk utsatthet är mottagande av ekonomiskt bistånd. Ekonomiskt bistånd ska ge enskilda personer och familjer en skälig levnadsnivå. Syftet är i första hand att träda in tillfälligt vid försörjningsproblem som inte kan tillgodoses på annat sätt. Rätten till ekonomiskt bistånd beslutas av kommunen där den sökande bor.

Måtten låg inkomststandard och låg ekonomisk standard utgår från hushållets inkomstnivå, och tar inte hänsyn till tillgångar eller skulder. Ett hushåll behöver inte ha en ekonomiskt utsatt situation även om det ligger under gränserna för låg inkomststandard eller låg ekonomisk standard. Det är möjligt att hushållet har tillgångar som gör att man klarar sig bra med liten inkomst.

Oförändrad andel med låg ekonomisk standard

Låg ekonomisk standard är vanligare bland hushåll med barn än hushåll utan barn, och bland barnhushållen är det vanligare bland de som har två eller fler barn jämfört med de som har ett barn. Bland ensamstående är det en högre

²¹ Måtten beskrivs mer utförligt i bilaga 3.

²² SCB (2026a).

²³ SCB (2026a). Exemplet avser en familj boende i en kommun med fler än 75 000 invånare som inte tillhör Stor-Stockholm, Stor-Göteborg eller Stor-Malmö.

andel kvinnor än män som har låg ekonomisk standard. Det gäller både för hushåll med och utan barn, men skillnaderna är tydligt större i barnhushåll. Ett undantag från detta mönster är att låg ekonomisk standard är vanligare för ensamstående män utan barn, jämfört med ensamstående män som har ett barn. För ensamstående män med två eller fler barn är andelen något högre än för ensamstående män utan barn.

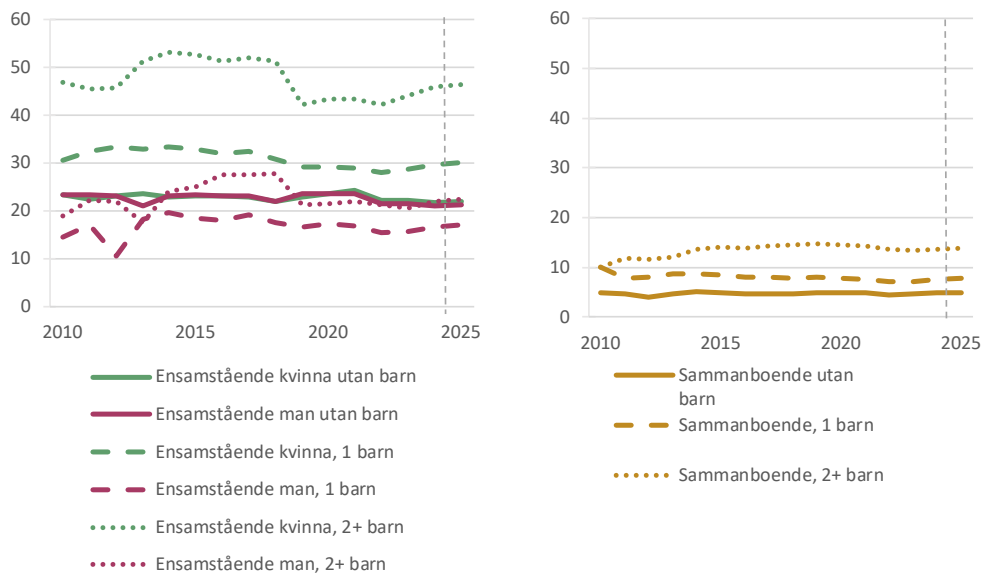
Allra högst är andelen med låg ekonomisk standard bland ensamstående kvinnor med två eller fler barn. År 2025 beräknas 46 procent av de som bor i denna typ av hushåll ha haft låg ekonomisk standard, jämfört med 22 respektive 14 procent för ensamstående män respektive sammanboende med två barn. Lägst andel fanns bland sammanboende utan barn, 5 procent.

Ensamstående som har två eller fler barn har generellt högre disponibel inkomst än ensamstående med ett barn. Att det är vanligare med låg ekonomisk standard bland dem som har två eller fler barn handlar om att inkomsterna ska räcka till fler personer. Skillnaderna mellan hushåll med ensamstående mammor och ensamstående pappor förklaras däremot av att hushåll med ensamstående pappor har högre inkomstnivå än hushåll med ensamstående mammor.

Sedan 2010 har andelen med låg ekonomisk standard varit relativt stabil för personer i barnhushåll med sammanboende föräldrar. För barnhushåll med en ensamstående förälder syns en tydlig nedgång i andelen med låg ekonomisk standard år 2019, främst för hushåll med två eller fler barn (se figur 8). Det förklaras av att beräkningarna från och med 2019 innehåller en simulering av förekomst av växelvis boende barn. Växelvis boende barn innebär en lägre försörjningsbörda (i och med att barnen inte bor i hushållet på heltid) och innebär att en lägre andel i hushåll med ensamstående föräldrar beräknas leva med låg ekonomisk standard. Syftet med förändringen är att ge en mer rättvisande bild av barnhushållens ekonomi.

Under 2025 beräknas andelen individer i barnfamiljer som har låg ekonomisk standard ha varit kvar på ungefär samma nivå som 2024.

Figur 8 Andel personer 0–64 år med låg ekonomisk standard, efter hushållstyp. År 2010–2025. Procent

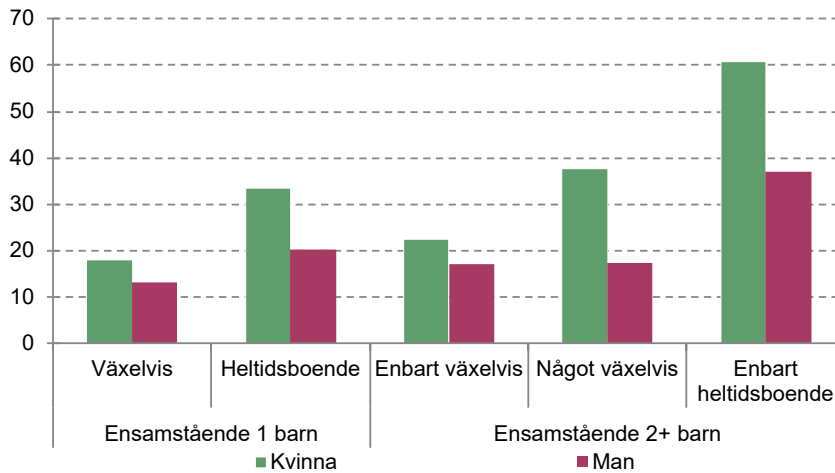

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifter för 2025 är en prognos. Från och med 2019 används en simulering av växelvis boende. I detta diagram syns det framför allt genom att andelen med låg ekonomisk standard ser ut att minska bland personer som bor i hushåll med ensamstående föräldrar, främst bland ensamstående som har två eller fler barn.

I figur 9 redovisas andelen med låg ekonomisk standard för personer som bor i hushåll med ensamstående föräldrar. Andelen med låg ekonomisk standard är högre i hushåll med ensamstående föräldrar där barnen bor på heltid jämfört med ensamstående med ett eller flera växelvis boende barn. I hushåll med ensamstående mammor som har två eller fler barn som bor i hushållet på heltid beräknas 61 procent ha låg ekonomisk standard. Motsvarande andel för mammor med enbart växelvis boende barn är 23 procent. Skillnaden förklaras både av att ensamstående föräldrar som har barn boende hos sig på heltid har ett större försörjningsansvar och av att växelvis boende är vanligare bland separerade föräldrar med högre inkomster.²⁴ I samtliga hushållstyper är andelen med låg ekonomisk standard högre bland ensamstående mammor jämfört med ensamstående pappor.

²⁴ SCB (2023).

Figur 9 Andel personer 0–64 år med låg ekonomisk standard i hushåll med en ensamstående förälder, efter om barnen bor växelvis eller heltid i hushållet. År 2025. Procent

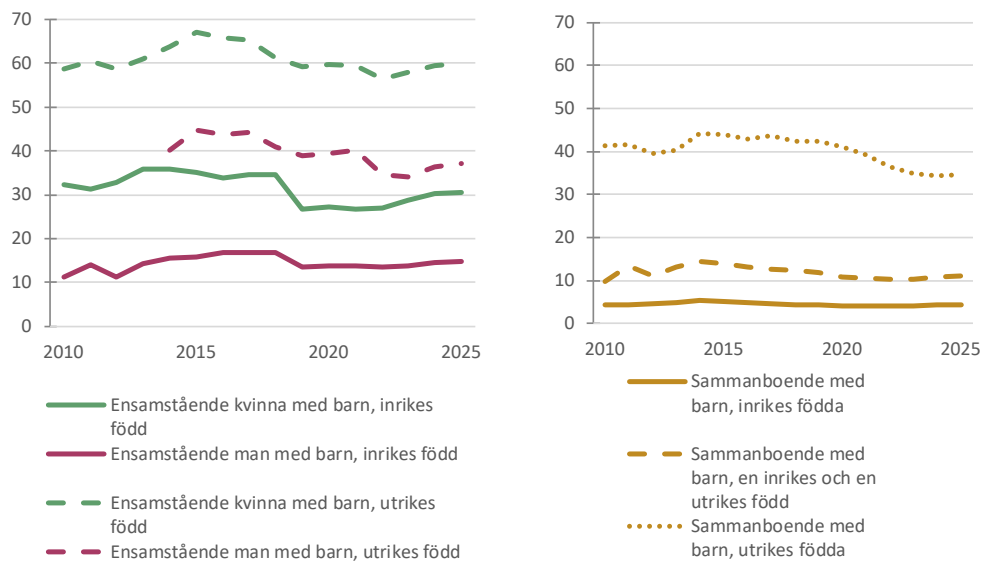
Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifterna i figuren är en prognos.

Låg ekonomisk standard är vanligare i hushåll med utrikes födda föräldrar. Det gäller för både hushåll med ensamstående och sammanboende föräldrar.

För ensamstående med barn är andelen med låg ekonomisk standard ungefär dubbelt så hög i hushåll med utrikes födda föräldrar som i hushåll med inrikes födda föräldrar (se figur 10). För hushåll med en ensamstående kvinna beräknas andelen med låg ekonomisk standard år 2025 ha varit 30 procent i hushåll med en inrikes född mamma, och 60 procent i hushåll med en utrikes född mamma. För sammanboende med barn är andelen lägst i hushåll med två inrikes födda föräldrar, den beräknas ha varit 4 procent 2025. Motsvarande andelar i hushåll med en inrikes och en utrikes född förälder var 11 procent och för hushåll med två utrikes födda föräldrar 35 procent.

När man jämför hur andelen med låg ekonomisk standard har utvecklats under de senaste 15 åren ser man att andelen bland hushåll med utrikes födda föräldrar (både sammanboende och ensamstående) var högst kring åren 2014–2017. Det var en period med hög invandring till Sverige vilket innebär att en stor del av de utrikes födda hade bott i Sverige en kortare tid. Andelen med låg ekonomisk standard är högre för utrikes födda som bott i Sverige mindre än fem år, jämfört med dem som bott i landet en längre tid.

Figur 10 Andel personer 0–64 år med låg ekonomisk standard i hushåll med inrikes/utrikes födda föräldrar. År 2016–2025.

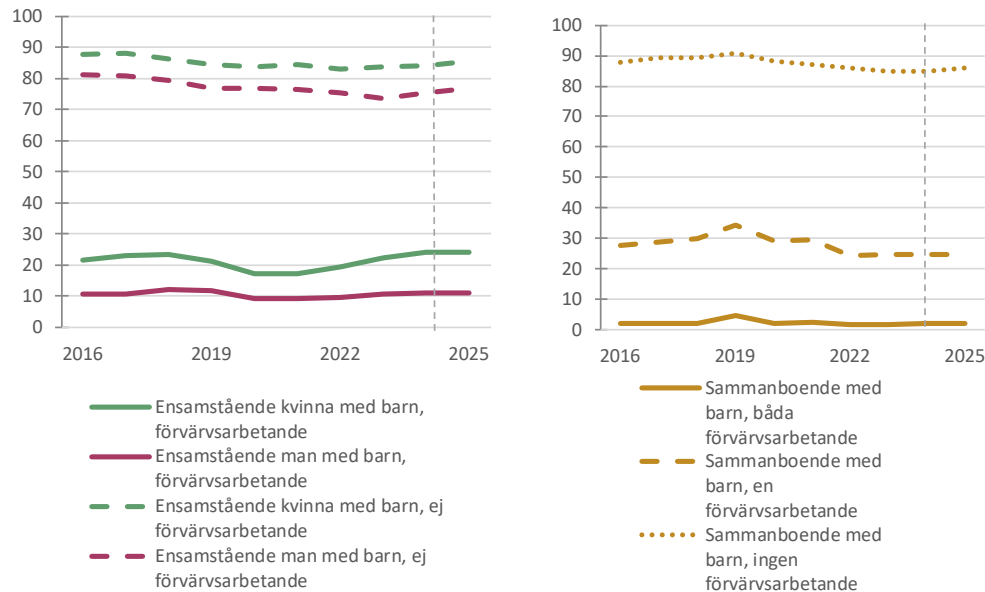
Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifter för 2025 är en prognos. Till och med år 2013 är underlaget urvalsundersökningen Hushållens ekonomi (HEK). Gruppen utrikes födda pappor var förhållandevis liten i HEK, därför redovisas inte denna grupp för dessa år. Från och med 2014 är underlaget STAR. Bytet av källa innebär att förekomsten av låg ekonomisk standard är högre jämfört med den gamla definitionen för utrikesfödda ensamstående med barn. Från och med 2019 används en simulering av växelvis boende. I detta diagram syns det framför allt genom att andelen med låg ekonomisk standard ser ut att minska bland personer som bor i hushåll med ensamstående inrikes födda föräldrar.

Förekomsten av ekonomisk utsatthet hänger nära samman med hur stark förankring de vuxna i hushållet har på arbetsmarknaden. Hushåll där de vuxna försörjer sig genom arbete har tydligt mindre risk för ekonomisk utsatthet än hushåll med små eller inga arbetsinkomster. För att illustrera detta visar figur 11 hur vanligt det är med låg ekonomisk standard i hushåll där de vuxna förvärvsarbetar och i hushåll där de inte gör det.²⁵

Andelen med låg ekonomisk standard är tydligt högre i hushåll där ingen av de vuxna förvärvsarbetar. I hushåll med en ensamstående förälder som inte förvärvsarbetar, eller sammanboende föräldrar där ingen förvärvsarbetar, beräknas andelen med låg ekonomisk standard ha varit mellan 77 och 86 procent under 2025. I hushåll där minst en förälder förvärvsarbetar beräknas motsvarande andelar ha varit mellan 2 och 25 procent.

²⁵ Att vara förvärvsarbetande är definierat som att summan av löne- och företagarinkomst samt inkomst från fåmansföretag utgör minst 2 prisbasbelopp och minst hälften av den sammanräknade förvärvsinkomsten. Syftet med indelningen är att identifiera hushåll som till övervägande del försörjer sig genom inkomst från arbete.

Figur 11 Andel personer 0–64 år med låg ekonomisk standard i hushåll med olika grad av arbetsmarknadsanknytning. År 2016–2025. Procent

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifter för 2025 är en prognos. Från och med 2019 används en simulering av växelvis boende. I detta diagram syns det genom att andelen med låg ekonomisk standard minskar i hushåll med ensamstående föräldrar, och ökar i hushåll med sammanboende föräldrar.

Ersättningarna minskar ekonomisk utsatthet, särskilt bland hushåll med tre eller fler barn

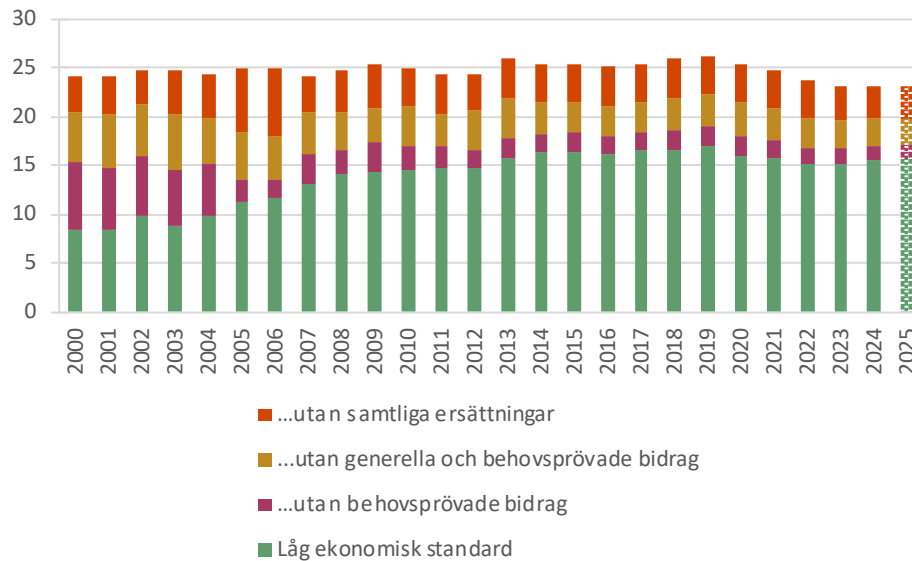
Andelen personer i barnhushåll som har låg ekonomisk standard har ökat de senaste tjugofem åren. I figur 12 visar den gröna delen av stapeln andelen individer som har en låg ekonomisk standard. Det beräknas ha varit 16 procent år 2025, jämfört med 8 procent år 2000.

I övre kanten av den lila delen av stapeln framgår hur stor andel som skulle ha haft låg ekonomisk standard utan de behovsprövade bidragen. I den gula delen av stapeln har även de generella bidragen räknats bort. I den röda delen av stapeln räknas även försäkringarna bort, och totalt visar höjden på stapeln hur stor andel som skulle ha haft låg ekonomisk standard om ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken inte fanns.

Under de senaste tjugofem åren har ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken fått allt mindre betydelse för att minska andelen med låg ekonomisk standard. Under 2000 innebar ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken att andelen hushåll med låg ekonomisk standard minskade med 16 procentenheter, från 24 procent till 8 procent. Under 2025 beräknas ersättningarna ha minskat andelen med låg ekonomisk standard med 7 procentenheter, från 23 till knappt 16 procent.

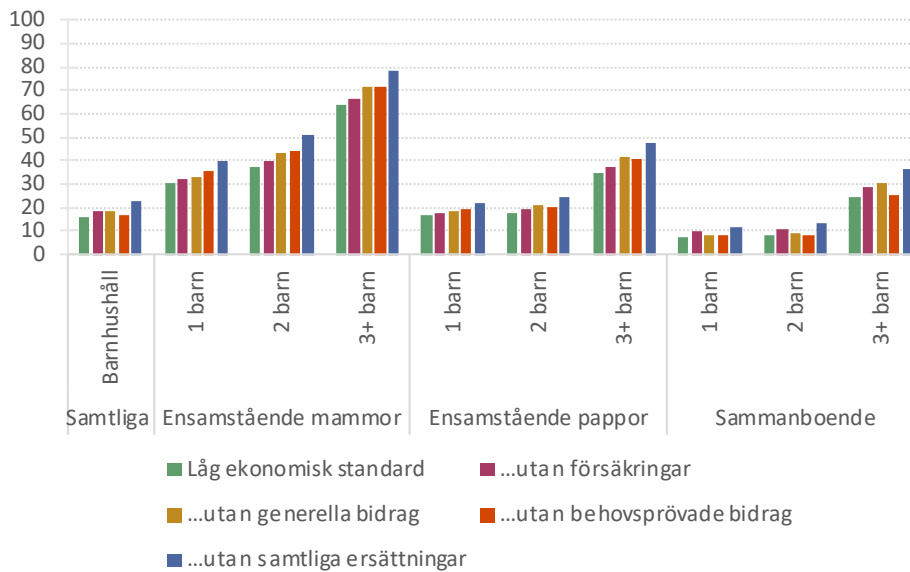
Figur 12 Andel personer 0–64 år i barnhushåll som skulle ha låg ekonomisk standard utan ersättningar från familjepolitiken. År 2000–2025. Procent

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifter för 2025 är en prognos.

Den ekonomiska familjepolitiken bidrar till att minska förekomsten av låg ekonomisk standard i alla typer av barnhushåll. Olika delar av familjepolitiken bidrar i olika stor utsträckning i olika grupper av barnhushåll. För ensamstående mammor med ett barn har de behovsprövade bidragen störst betydelse för att minska förekomsten av låg ekonomisk standard, medan generella bidrag och behovsprövade bidrag har ungefär lika stor betydelse för ensamstående mammor som har två eller fler barn. I hushåll med en ensamstående pappa med tre eller fler barn och sambohushåll med tre eller fler barn har de generella bidragen störst betydelse. Bland sammanboende med ett eller två barn är det framför allt försäkringarna som bidrar till att minska andelen med låg ekonomisk standard.

Figur 13 Andel personer 0–64 år i barnhushåll som skulle ha låg ekonomisk standard utan ersättningar från familjepolitiken, efter hushållstyp. År 2025. Procent

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifterna i figuren är en prognos.

Högst andel med låg inkomststandard bland ensamstående mammor med flera barn

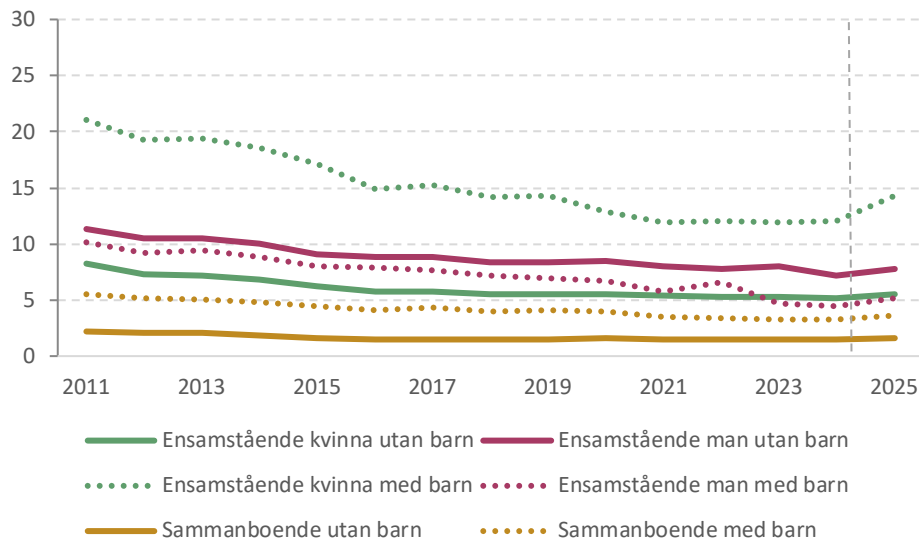
Låg inkomststandard kan ses som ett absolut mått på ekonomisk utsatthet. Ett hushåll har låg inkomststandard om hushållets inkomster inte räcker för att betala nödvändiga omkostnader som mat, boende, hemförsäkring, barnomsorg och lokala resor.²⁶

I de flesta fall gäller att låg inkomststandard är vanligare bland hushåll med barn än hushåll utan barn, vanligare bland ensamstående än sammanboende och vanligare bland kvinnor än män. Ett undantag från detta mönster är att låg inkomststandard är vanligare bland ensamstående män utan barn, än ensamstående män med barn.

Jämfört med år 2011 har andelen hushåll med låg inkomststandard minskat i samtliga hushållstyper, se figur 14. År 2025 beräknas andelen med låg inkomststandard ha ökat i barnhushåll, från knappt 5 procent år 2024 till drygt 5 procent år 2025. Ökningen gäller samtliga typer av barnhushåll.

²⁶ I redovisningen av låg inkomststandard ingår simulerade uppgifter om växelvis boende barn för hela den period som redovisas i rapporten (år 2011–2025).

Figur 14 Andel hushåll som har låg inkomststandard, efter hushållstyp. År 2011–2025. Procent

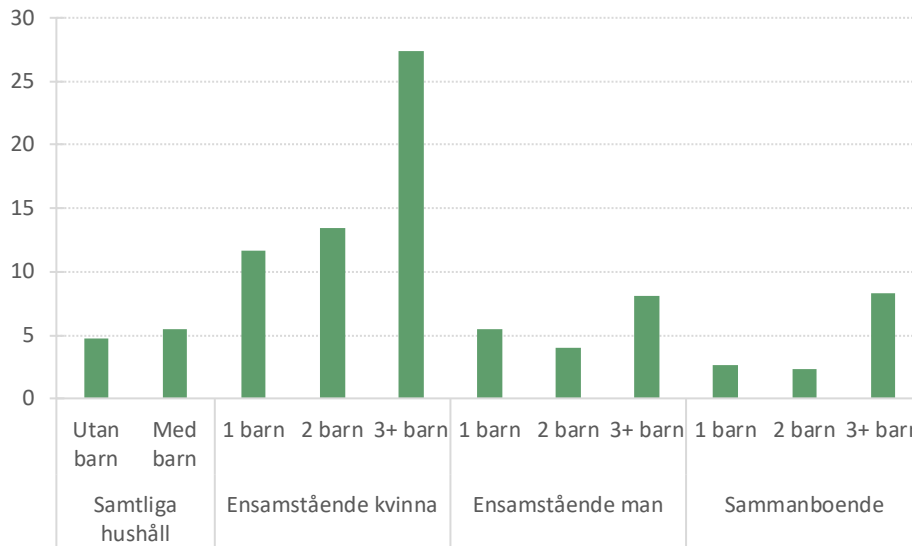

Källa: Inkomst- och taxeringsregistret, SCB, för åren 2011–2022 och egna beräkningar av FASIT, SCB, från och med 2023. Bytet av datakälla innebär att resultaten ska tolkas med försiktighet. Uppgifter för 2025 är en prognos.

Det finns tydliga skillnader mellan olika slags hushåll när det gäller hur vanligt det är med låg inkomststandard. Högst andel med låg inkomststandard finns bland ensamstående mammor, och särskilt de som har tre eller fler barn. För ensamstående pappor är andelen med låg inkomststandard högre i hushåll med ett barn än i hushåll med två barn, det är mindre tydligt men gäller även för sammanboende.

Låg inkomststandard är vanligare i hushåll med utrikes födda föräldrar, jämfört med hushåll med inrikes födda föräldrar.

Figur 15 Andel hushåll som har låg inkomststandard, efter hushållstyp. År 2025. Procent

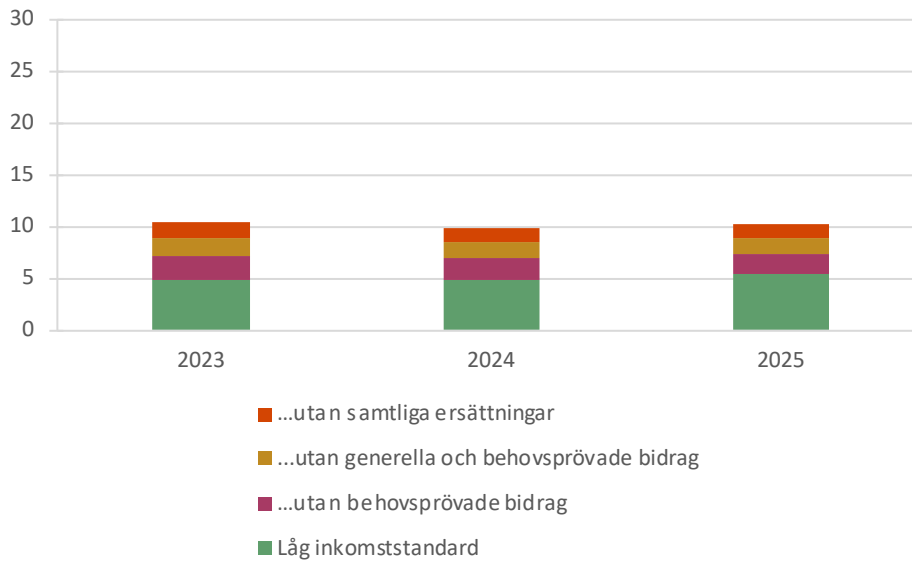

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifterna i figuren är en prognos.

Figur 16 visar hur stor andel barnhushåll som har låg inkomststandard, samt hur stor andelen skulle vara utan ersättningar från familjepolitiken. Den gröna delen av stapeln visar andel barnhushåll som har låg inkomststandard. Det beräknas ha varit drygt 5 procent under 2025.

I övre kanten av den lila delen av stapeln framgår hur stor andel som skulle ha låg inkomststandard utan de behovsprövade bidragen. I den gula delen av stapeln har även de generella bidragen räknats bort. I den röda delen av stapeln räknas även försäkringarna bort, och totalt visar höjden på stapeln hur stor andel som skulle ha låg ekonomisk standard om ersättningarna från familjepolitiken inte fanns. Totalt skulle 10 procent av barnhushållen ha haft låg inkomststandard 2025, utan ersättningar från familjepolitiken. Det är samma nivå som för 2023 och 2024.

Figur 16 Andel barnhushåll som skulle ha låg inkomststandard utan ersättningar från familjepolitiken. År 2023–2025. Procent

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifter för 2025 är en prognos.

Precis som när det gäller låg ekonomisk standard bidrar olika delar av familjepolitiken i olika stor utsträckning till att minska förekomsten av låg inkomststandard i olika grupper av barnhushåll. För ensamstående föräldrar har de behovsprövade bidragen störst betydelse för att minska förekomsten av låg inkomststandard. Det gäller för både mammor och pappor men bidragen har särskilt stor betydelse för mammorna. För hushåll med sammanboende föräldrar har familjepolitiken mindre betydelse för förekomsten av låg inkomststandard. Bland sammanboende är det hushåll med tre eller flera barn där familjepolitiken har störst betydelse för att minska förekomsten av låg inkomststandard, och för dem har de generella bidragen störst betydelse.

Ekonomiskt bistånd är vanligast bland ensamstående mammor och utrikes födda

Det tredje måttet på ekonomisk utsatthet som används i rapporten är förekomst av ekonomiskt bistånd. Att ett hushåll tar emot ekonomiskt bistånd är en indikator på att hushållets ekonomiska situation har bedömts som utsatt i absoluta termer. Indikatoren fångar enbart de som ansökt om, och beviljats, ekonomiskt bistånd och påverkas därför bland annat av hushållens benägenhet att ansöka om stöd.

Antalet mottagare av ekonomiskt bistånd minskade för varje år mellan 2016 och 2023. Både 2022 och 2023 var det tydliga minskningar, trots att dessa år kännetecknades av hög inflation och bland annat ökade matpriser. År 2024 avstannade minskningen, och antalet hushåll med ekonomiskt bistånd var på ungefär samma nivå som föregående år.²⁷ 2025 beräknas andelen som bor i hushåll med ekonomiskt bistånd ha ökat i samtliga grupper av barnhushåll.

²⁷ Socialstyrelsen (2025).

Ensamstående kvinnor med två eller fler barn är den grupp som i störst utsträckning tar emot ekonomiskt bistånd, år 2025 beräknas 10 procent av dem ha tagit emot ekonomiskt bistånd. Andelen är lägst bland sammanboende, det gäller både för barnhushåll och för hushåll utan barn.

Tabell 2 Andel personer 0–64 år som bor i ett hushåll där någon tagit emot ekonomiskt bistånd, efter hushållstyp. År 2021–2025. Procent

	2021	2022	2023	2024	2025 (prognos)
Barnhushåll	5	5	4	4	4
Hushåll utan barn	4	4	4	4	4
Ensamstående kvinnor					
Utan barn	6	5	5	5	5
1 barn	9	8	6	6	7
2+ barn	14	13	9	9	10
Ensamstående män					
Utan barn	6	6	5	5	6
1 barn	7	7	6	5	6
2+ barn	7	8	6	6	6
Sammanboende					
Utan barn	3	2	3	3	3
1 barn	3	3	3	3	3
2+ barn	4	4	3	3	4

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB.

Andelen som tar emot ekonomiskt bistånd är högre i hushåll med utrikes födda föräldrar än i barnhushåll med inrikes födda föräldrar. Bland utrikes födda ensamstående mammor beräknas 15 procent ha tagit emot ekonomiskt bistånd under 2025, jämfört med nära 6 procent för inrikes födda ensamstående mammor. För ensamstående pappor är motsvarande andelar 13 respektive 4 procent.

Under de fem år som redovisas i tabell 2 skiljer sig utvecklingen åt mellan hushåll med inrikes och utrikes födda föräldrar. För hushåll med utrikes födda föräldrar minskade andelen med ekonomiskt bistånd tydligt fram till 2024, innan andelen beräknas ha ökat under 2025. Motsvarande tydliga minskning gäller inte hushåll med inrikes födda föräldrar.

Tabell 3 Andel personer 0–64 år som bor i ett hushåll där någon tagit emot ekonomiskt bistånd, efter födelseland. År 2021–2025. Procent

		2021	2022	2023	2024	2025 (prognos)
Ensamstående kvinna med barn	Inrikes född	6	5	4	5	6
	Utrikes född	23	22	15	12	15
Ensamstående man med barn	Inrikes född	3	3	3	3	4
	Utrikes född	19	18	13	11	13
Sammanboende med barn	Inrikes födda	1	1	1	1	1
	En utrikes, en inrikes född	4	4	4	4	5
	Utrikes födda	14	13	9	9	9

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB.

Oavsett hur man mäter är ekonomisk utsatthet vanligast för ensamstående mammor och utrikes födda föräldrar

De olika mått på ekonomisk utsatthet som används i rapporten fångar olika aspekter av ekonomisk utsatthet, och har olika styrkor och svagheter.²⁸ Låg ekonomisk standard visar framförallt relativ utsatthet; att inte ha liknande ekonomiska resurser som det omgivande samhället. Låg inkomststandard fångar hushåll där inkomsterna inte täcker nödvändiga omkostnader. Andelen som fått ekonomiskt bistånd påverkas av individens benägenhet att ansöka om stöd, samt politiska beslut kring vilka krav som ska gälla för att hushåll ska kunna beviljas stöd. Måtten låg ekonomisk standard och låg inkomststandard utgår från hushållens inkomster under ett kalenderår, medan ekonomiskt bistånd kan omfatta ekonomisk utsatthet under en del av ett år. Både förekomst av låg inkomststandard och förekomst av ekonomiskt bistånd är mer absoluta mått på ekonomisk utsatthet. De omfattar dock delvis olika grupper. En tidigare studie har visat att en majoritet av de barn som bor i ett hushåll med ekonomiskt bistånd inte omfattas av måttet låg inkomststandard.²⁹

Hur stor andel av befolkningen som beräknas leva i ekonomisk utsatthet beror på vilket mått som används. År 2025 beräknas 16 procent av de individer som bor i ett barnhushåll ha haft låg ekonomisk standard och 4 procent ha fått ekonomiskt bistånd under året. 5 procent av barnhushållen beräknas ha haft låg inkomststandard.

Mått som låg ekonomisk standard och låg inkomststandard innebär att man sätter en exakt gräns för vilka hushåll som omfattas av en viss definition av ekonomisk utsatthet. Det innebär att en mindre förändring i ekonomiska villkor kan göra att ett hushåll hamnar precis över eller under gränsen för ekonomisk utsatthet. Exempelvis beräknas nära 13 000 barnhushåll som inte räknas till

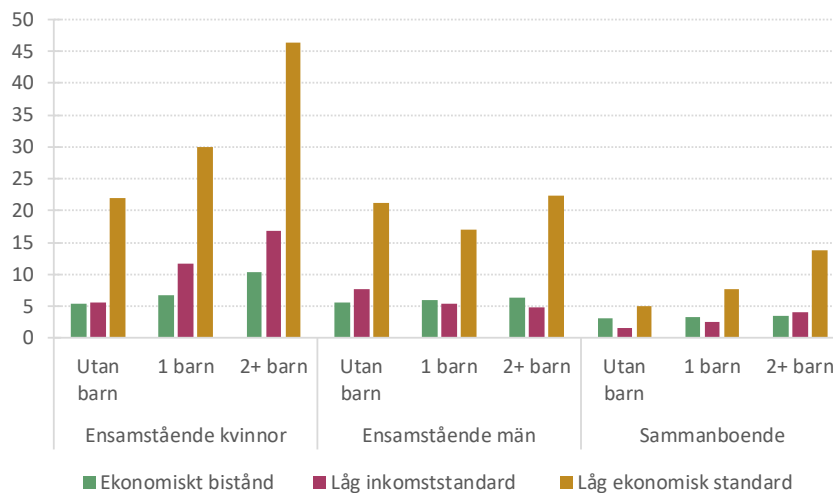
²⁸ Låg ekonomisk standard och låg inkomststandard utgår från de inkomstuppgifter som finns i register. Personer med löneutmätning är ett exempel på en grupp som kan ha låga inkomster, utan att det fångas i denna typ av mått. Att måtten baseras på inkomst innebär även att hushåll med låga inkomster, men stora ekonomiska tillgångar, kan definieras som ekonomiskt utsatta.

²⁹ Rädda barnen (2025).

gruppen med låg inkomststandard, haft inkomster som ligger relativt nära gränsen för detta.³⁰

Oavsett vilket mått man använder är ekonomisk utsatthet vanligare bland hushåll med barn än hushåll utan barn. Det är några grupper som i större utsträckning än andra riskerar ekonomisk utsatthet, det gäller ensamstående föräldrar (särskilt ensamstående mammor och hushåll med två eller fler barn) och hushåll med utrikes födda föräldrar (särskilt utrikes födda ensamstående mammor). En grupp som inte följer mönstret är ensamstående män utan barn. Flera mått indikerar att ekonomisk utsatthet är lika vanligt, eller vanligare, för ensamstående män utan barn som för ensamstående män med barn.

Figur 17 Andel personer 0–64 år som omfattas av olika mått på ekonomisk utsatthet, efter hushållstyp. År 2025. Procent

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifterna i figuren är en prognos.

³⁰ Här avses personer som bor i ett hushåll som inte har låg inkomststandard, men där inkomsten är högst 5 procent över gränsen för låg inkomststandard.

Minskade ekonomiska skillnader mellan hushåll med och utan barn

Den ekonomiska familjepolitiken ska minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn. I det här kapitlet analyseras familjepolitikens omfördelande effekter, det vill säga hur väl ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken bidrar till att minska inkomstskillnaderna i samhället. Detta redovisas genom måttet Gini-koefficienten, ett vanligt mått på graden av inkomstjämlighet i en population som visar avståndet mellan de fattigaste och de rikaste. Resultaten visar i vilken grad ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken påverkar fördelningen av den disponibla inkomsten i hela befolkningen. Gini-koefficienten presenteras som ett värde mellan 0 och 1, där 0 innebär att alla i befolkningen har lika hög disponibel inkomst. En Gini-koefficient på 1 innebär istället att all inkomst erhålls av en enda person.³¹

Hushåll med barn har i genomsnitt lägre ekonomisk standard än hushåll utan barn, och måttet kan därför ses som en indikator på i vilken grad familjepolitiken når målet om att bidra till minskade skillnader mellan hushåll med och utan barn.

I kapitlet redovisas också hur mycket lägre barnfamiljernas ekonomiska standard beräknas vara om ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken räknades bort. Detta för att ge en bild av hur mycket ersättningarna jämnar ut skillnaderna mellan hushåll med och utan barn.

Sammanfattande iakttagelser

De familjepolitiska ersättningarna bidrar till att minska de ekonomiska skillnaderna mellan hushåll med och utan barn. Exempelvis bidrar de till att jämna ut skillnaderna i inkomstnivå mellan hushåll med och utan barn, särskilt för grupper med lägre inkomstnivå.

Samtidigt har den omfördelande effekten av den ekonomiska familjepolitiken minskat tydligt under 2000-talet. År 2025 beräknas de familjepolitiska transfereringarna ha bidragit till att sänka Gini-koefficienten med 2,2 procentenheter, att jämföra med 2,9 procentenheter år 2020 och 4,3 procentenheter år 2000.

Den ekonomiska familjepolitikens inkomstutjämnande effekt har minskat

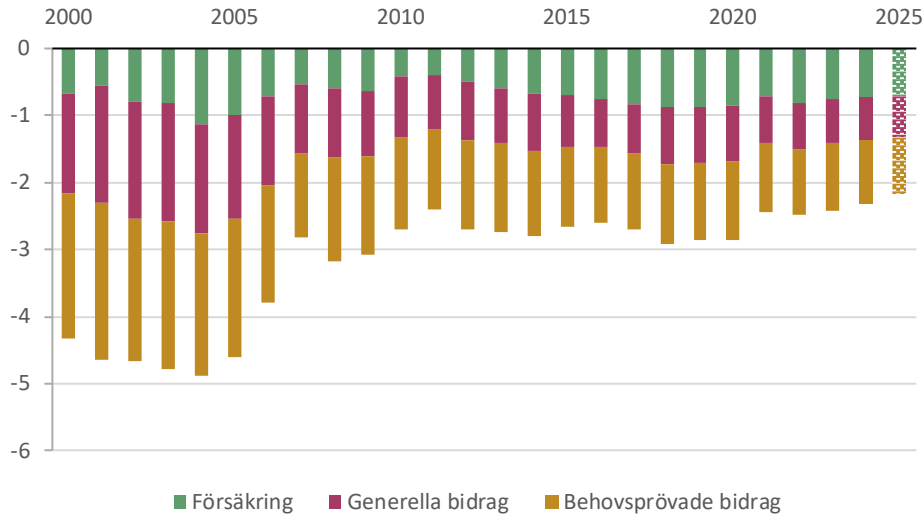
Under 2000-talet har ersättningarna inom familjepolitiken haft ett allt mindre bidrag till att sänka Gini-koefficienten. Minskningen var som störst under början av 2000-talet, men utvecklingen har fortsatt även under de senaste åren. Den omfördelande effekten beräknas ha varit 2,2 procentenheter 2025, vilket kan jämföras med 2,9 procentenheter år 2020.

De behovsprövade bidragen har haft störst inkomstutjämnande effekt varje år under 2000-talet, men skillnaden jämfört med försäkringar och generella bidrag har minskat över tid. År 2025 beräknas försäkringar, generella bidrag och

³¹ Läs mer om Gini-koefficienten i Bilaga 3.

behovsprövade bidrag ha ungefär lika stor inverkan på Gini-koefficienten, där de bidrar med mellan 0,6 och 0,8 procentenheter vardera.

Figur 18 Ersättningarnas omfördelande effekt för hela befolkningen (bidrag till Gini-koefficienten). År 2000–2025

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifter för 2025 är en prognos.

Ersättningarna från familjepolitiken minskar inkomstskillnader mellan hushåll med och utan barn

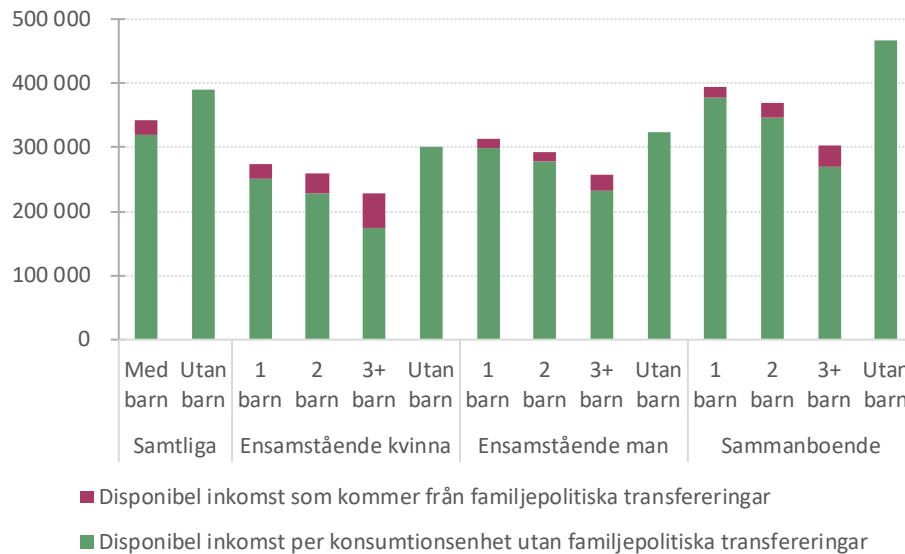
Ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken minskar skillnaderna i medianinkomst mellan hushåll med och utan barn genom att öka barnhushållens ekonomiska standard. Det här avsnittet visar hur mycket lägre barnfamiljernas disponibla inkomster beräknas ha varit om ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken räknades bort. Detta för att ge en bild av hur mycket ersättningarna jämnar ut skillnaderna mellan olika hushållstyper.³²

Ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken höjer den ekonomiska standarden mest för ensamstående mammor med tre eller fler barn. Det stämmer väl överens med vad som visas i figur 5, nämligen att ersättningarna i genomsnitt utgör mer än en fjärdedel av den disponibla inkomsten i denna grupp.

Även för ensamstående kvinnor med ett eller två barn, samt för ensamstående män och sammanboende som har tre eller flera barn, bidrar ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken tydligt till att höja den ekonomiska standarden. Men trots ersättningarna har hushåll med barn generellt en tydligt lägre ekonomisk standard än hushåll utan barn.

³² Här används en statisk ansats, det görs ingen beräkning av hur avsaknad av ersättningar skulle kunna påverka exempelvis barnhushållens arbetsutbud eller förekomst av ekonomiskt bistånd.

Figur 19 Ekonomisk standard (median) med och utan ersättningar från den ekonomiska familjepolitiken. Personer 0–64 år, efter hushållstyp år. År 2025

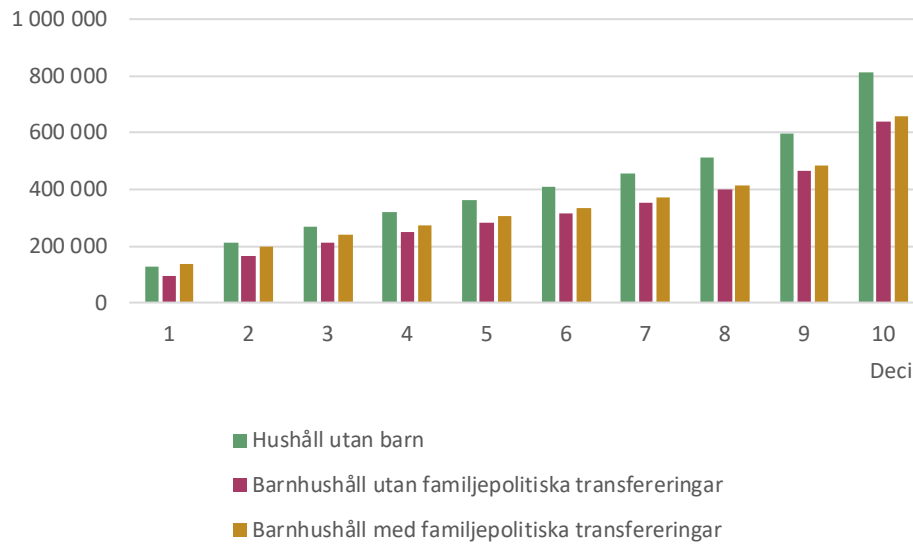
Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifterna i figuren är en prognos.

I figur 20 redovisas medianen av ekonomisk standard för olika deciler.³³ I samtliga deciler skulle barnhushåll ha lägre ekonomisk standard än hushåll utan barn om det inte vore för de familjepolitiska ersättningarna. I decil 1, som är den tiondel av hushållen som har lägst ekonomisk standard, gör ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken att den ekonomiska standarden är högre i barnhushåll än i hushåll utan barn. Så ser det inte ut för övriga deciler, där är den ekonomiska standarden lägre för hushåll med barn jämfört med hushåll utan barn även om ersättningarna från familjepolitiken bidrar till att minska skillnaderna mellan barnhushåll och hushåll utan barn.

Ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken har större betydelse i den lägre delen av inkomstfördelningen. Med hjälp av den ekonomiska familjepolitiken blir skillnaderna mellan barnhushåll och hushåll utan barn mindre, men effekten minskar i grupper med högre ekonomisk standard. Det förklaras av familjepolitikens konstruktion. Behovsprövade bidrag går främst till hushåll med större ekonomiska behov och generella bidrag betalas ut med samma belopp till alla, varpå de får mindre effekt i hushåll med högre inkomster.

³³ I figuren har hushållen delats upp i inkomstdeciler. Den tiondel av hushållen som har lägst disponibel inkomst per konsumtionsenhet utgör decil 1 och den tiondel av hushållen som har högst disponibel inkomst per konsumtionsenhet utgör decil 10.

Figur 20 Ekonomisk standard (median) med och utan ersättningar från den ekonomiska familjepolitiken, i olika deciler. Personer 0–64 år, efter decil i inkomstfördelningen. År 2025

Källa: Egna beräkningar av FASIT, SCB. Uppgifterna i figuren är en prognos. Decilgränserna är satta separat bland hushåll utan barn respektive bland hushåll med barn.

Jämställt föräldraskap

I det här kapitlet redovisas indikatorer för att följa upp hur den ekonomiska familjepolitiken bidrar till ett jämställt föräldraskap. Indikatorerna mäter uttag av föräldrapenning och den skattade totala föräldraledigheten under barnets första två levnadsår, perioden då majoriteten av föräldradagarna tas ut. Redovisningen avser föräldrapar bestående av en man och en kvinna med gemensam vårdnad om barnet.³⁴

Flera studier har visat att nyttjandet av föräldraförsäkringen spelar stor roll för hur föräldraansvaret fördelas och för föräldrarnas position på arbetsmarknaden. Detta påverkar i sin tur jämställdhet mellan könen, jämlikhet mellan socioekonomiska grupper och barns tillgång till båda sina föräldrar tidigt i livet.³⁵

Sammanfattande iakttagelser

Föräldrars fördelning av föräldrapenningen och av den totala föräldraledigheten har blivit mer jämställt över tid. Utvecklingen har dock gått långsamt. Mammor tar i genomsnitt ut omkring tre fjärdedelar av föräldrapenningen och föräldraledigheten under barnets två första år. För barn födda 2023 finns en tendens till att pappors uttag av föräldrapenning minskar samtidigt som mammors ökar. Pappor tar ut färre föräldrapenningdagar och en högre andel pappor har inte tagit ut någon dag alls. Denna utveckling indikerar att ytterligare insatser behövs för att uppnå ett mer jämställt uttag av föräldraledighet och föräldrapenning.

Längden på den totala föräldraledigheten skiljer sig åt mellan kvinnor och män som är födda i Sverige eller i något annat land samt mellan personer med olika utbildningsnivå. Generellt är pappornas andel av föräldrapenninguttag och skattad föräldraledighet större ju högre utbildningsnivå de har. Pappornas genomsnittliga andel av de uttagna föräldrapenningdagarna är större i par där pappan är född i Sverige.

Både för barn födda 2022 och 2023 har mammor minskat sin ledighet utan ersättning och ökat sitt uttag av föräldrapenning.

Pappors andel av föräldrapenninguttaget minskar

För barn födda 2023 tog mammor i genomsnitt ut drygt 73 procent av de utbetalade föräldradagarna som användes under barnens första två levnadsår. Föräldrar har möjlighet att spara föräldradagar tills att barnen fyller 12 år. Föräldradagar som tas ut för barn över två år, tas ut mer jämnt av kvinnor och män. Men under barnens första två år, då majoriteten av föräldradagarna tas ut, tar kvinnor ut den största delen av dagarna.

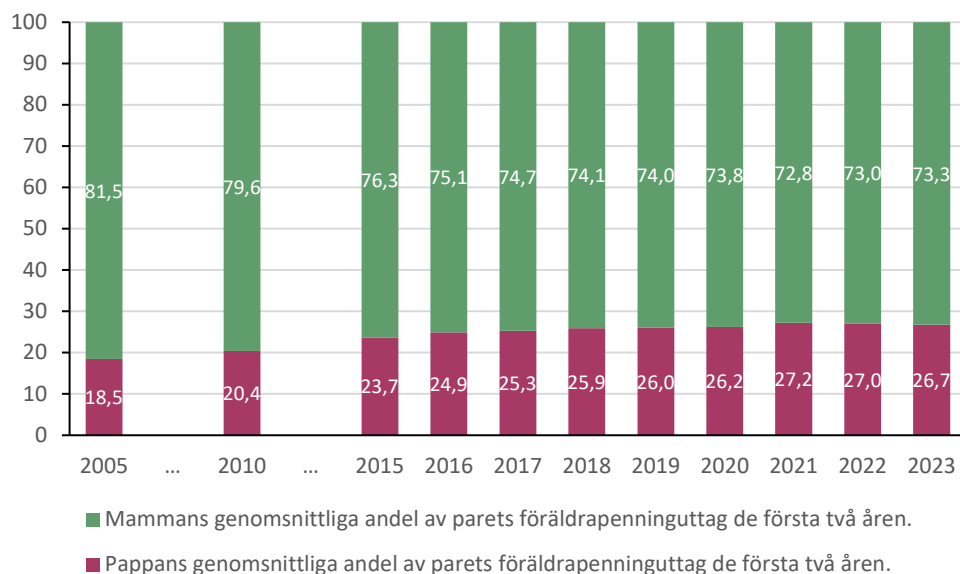
³⁴ Läs mer om jämställt uttag och skattad föräldraledighet i Bilaga 3.

Sammansättningen av barnkullarna förändras över tid. Till exempel skiljer sig andelen föräldrar som är födda i Sverige respektive utrikes födda och föräldrarnas inkomst- och utbildningsnivå åt mellan barn födda olika år. Det kan i sin tur ge upphov till vissa skillnader i uttagsmönster.

³⁵ ESO (2015).

Pappors andel av föräldrapenninguttaget har ökat över tid, men utvecklingen går långsamt. I föräldrapar som fick sitt första barn 2005, tog pappor ut drygt 18 procent av föräldradagarna som användes under barnets första två levnadsår. Tio år senare tog pappor ut drygt 24 procent av dagarna, se figur 21. För både barn födda 2022 och barn födda 2023 har pappors andel av föräldrapenninguttaget minskat jämfört med föregående årskull. Pappor till barn födda 2021 tog ut 27,2 procent av dagarna medan pappor till barn födda 2022 och 2023 tog ut 27,0 respektive 26,7 procent av dagarna.

Figur 21 Mammors och pappors genomsnittliga andel av de föräldrapenningdagar som paret tar ut under barnets två första år, efter barnets födelseår. Procent

Källa: Försäkringskassan

Var tionde pappa tar inte ut någon föräldrapenning

Andelen pappor som inte tar ut någon föräldrapenning alls har minskat. För barn födda 2005 var det 21 procent av papporna som inte tog ut någon föräldrapenningdag under barnets två första levnadsår. För barn födda 2023 var motsvarande siffra knappt 11 procent av papporna. Ovan beskrevs att pappors andel av föräldrapenninguttaget har minskat något för barn födda 2022 och 2023. I linje med den utvecklingen ligger att andelen pappor som inte tagit ut någon föräldrapenning har ökat något för barn födda 2023 jämfört med barn födda 2022.

Det är vanligare att pappor med låg inkomst, förgymnasial utbildningsnivå och som saknar fast anställning eller är egenföretagare inte tar ut någon dag. Därtill

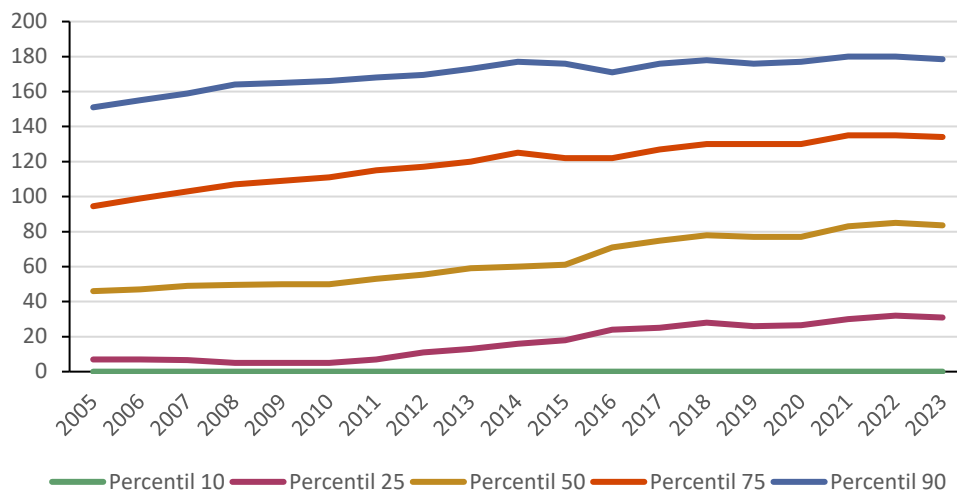
är det vanligare att utrikes födda pappor inte tar ut några föräldradagar alls, jämfört med inrikes födda pappor.³⁶

Figur 22 visar percentilgränser för antalet dagar med föräldrapenning som tas ut av pappor. Percentilgränsen anger det högsta uttaget i gruppen. I percentil 10 finns de 10 procent av papporna som har lägst föräldrapenninguttag. Denna är 0 och har varit det under hela perioden eftersom fler än 10 procent av papporna inte tar ut någon föräldrapenning.

I övriga percentiler har uttaget av föräldrapenning ökat. I percentil 25 har det högsta uttaget ökat från 7 dagar för barn födda 2005 till 31 dagar för barn födda 2023. Under samma period har medianuttaget (percentil 50) ökat från 46 till 84 dagar. Den 75:e percentilen har ökat från 95 till 134 och den 90:e percentilen från 151 till 179 dagar. Pappornas minskade uttag av föräldrapenning för barn födda 2023 visar sig genom att det högsta uttaget är ungefär 1 dag mindre i samtliga av dessa percentiler än vad det var för barn födda 2022.

Relativt sett har ökningen av pappors uttag varit större bland pappor i percentil 25. Det betyder att den fjärdedel pappor som tog minst antal dagar, är de som ökat sitt uttag mest sedan 2005. Ökningen har därefter varit snabbast i percentil 50. Gränsvärdet för percentil 25 och percentil 50 ökade tydligt när den tredje reserverade månaden infördes 2016. Den tredje reserverade månaden hade inte samma påverkan på papporna i percentil 75 eller percentil 90, eftersom deras uttag redan före reformen var högre än de 90 reserverade dagarna.³⁷

Figur 22 Antalet uttagna dagar med föräldrapenning bland pappor under barnets första två levnadsår. Gränsvärden för percentil 10, 25, 50, 75 och 90. Barn födda 2005–2023

Källa: Försäkringskassan

³⁶ ISF (2021).

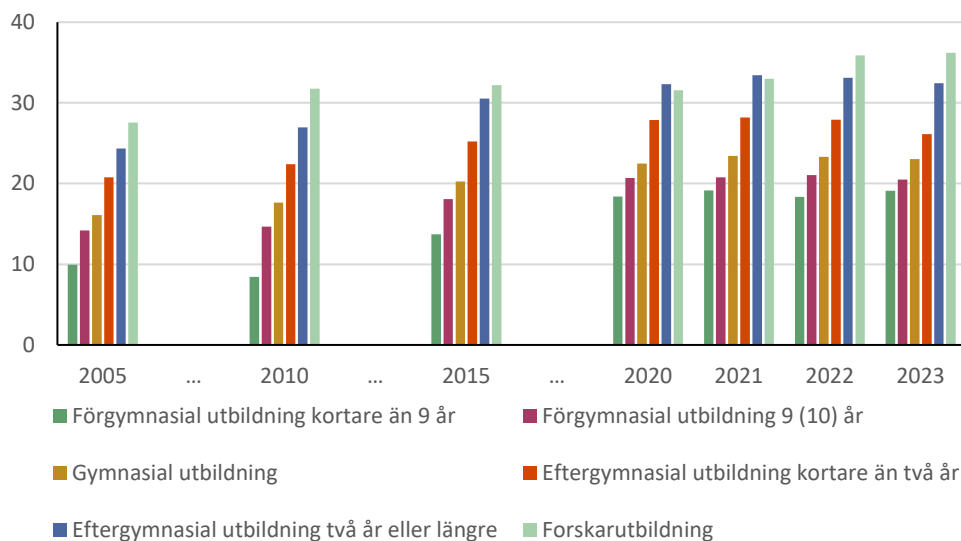
³⁷ Försäkringskassan (2019).

Pappor med högre utbildningsnivå tar en större del av föräldrapenningen

Den genomsnittliga andel av föräldrapenningdagarna som pappor tar ut under barnets två första år skiljer sig åt mellan olika grupper. Generellt är pappornas andel större ju högre utbildningsnivå de har. När vi jämför barn födda 2005 och 2023 har pappors andel av föräldrapenninguttaget ökat i alla utbildningsgrupper, se figur 23.³⁸ Ökningen har varit större i grupper där pappan har lägre utbildningsnivå. Pappor med förgymnasial utbildning kortare än 9 år har ökat sin andel med 92 procent och pappor med eftergymnasial utbildning på två år eller längre har ökat sin andel med 33 procent. Trots det skiljer sig andelen fortfarande åt, och ju högre utbildningsnivå pappan har desto större andel av parets föräldrapenningdagar tar han ut under barnets två första levnadsår.

Minskningen i pappors andel av föräldrapenningdagar för barn födda 2023 jämfört med barn födda 2022 är olika stor i olika utbildningsgrupper. Pappor med eftergymnasial utbildning kortare än två år har minskat sin andel mest, med 6 procent.

Figur 23 Pappors genomsnittliga andel av de föräldrapenningdagar som paret tar ut under barnets två första levnadsår, efter barnets födelseår och pappans utbildningsnivå. Procent

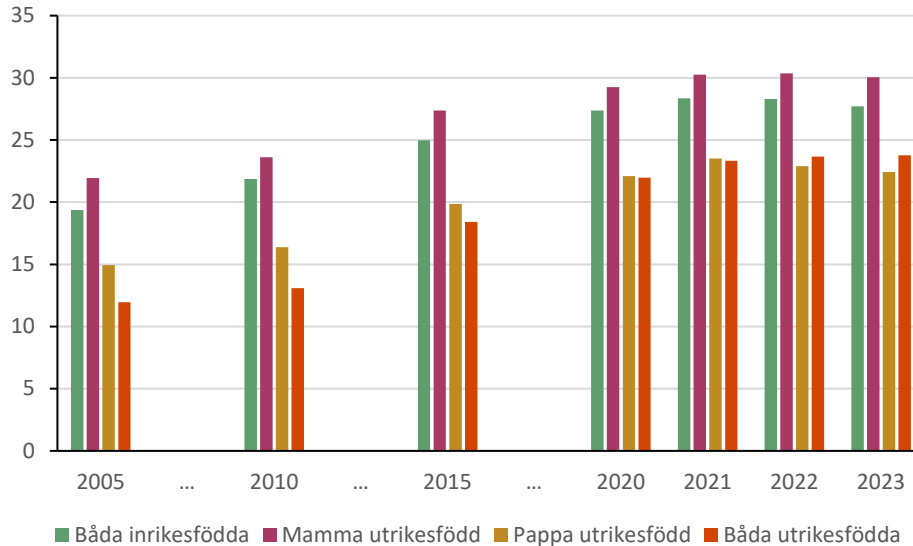
Källa: Försäkringskassan

Pappors andel av parets uttagna föräldrapenningdagar skiljer sig även åt mellan inrikes och utrikes födda föräldrar. I figur 24 redovisas hur stor andel av dagarna som pappor i genomsnitt tar, redovisat för olika grupper av inrikes och utrikes födda föräldrar. Pappornas genomsnittliga andel av föräldrapenningdagarna är större i par där pappan är född i Sverige. Det gäller alltså oavsett om han har

³⁸ Utbildningsnivå gäller den utbildningsnivå man hade vid barnets födelse. Grupperna är förgymnasial utbildning kortare än 9 år, förgymnasial utbildning 9–10 år, gymnasial utbildning, eftergymnasial utbildning kortare än 2 år, eftergymnasial utbildning 2 år eller längre samt forskarutbildning.

barn med en mamma som är född i Sverige eller med en mamma som inte är det.

Figur 24 Pappors genomsnittliga andel av de föräldrapenningdagar som paret tar ut under barnets två första levnadsår, efter barnets födelseår och inrikes- och utrikes födda föräldrar. Procent

Källa: Försäkringskassan

Pappornas genomsnittliga andel av föräldrapenningdagarna har ökat i alla grupper sedan 2005, men ökningen har varit störst i gruppen där båda föräldrarna är utrikes födda. Minskningen av pappors andel av föräldrapenningdagarna mellan 2022 och 2023 syns hos par där båda är födda i Sverige och hos par där pappan är utrikesfödd. Pappors andel i övriga grupper ligger kvar på samma nivå som för barn födda 2022.

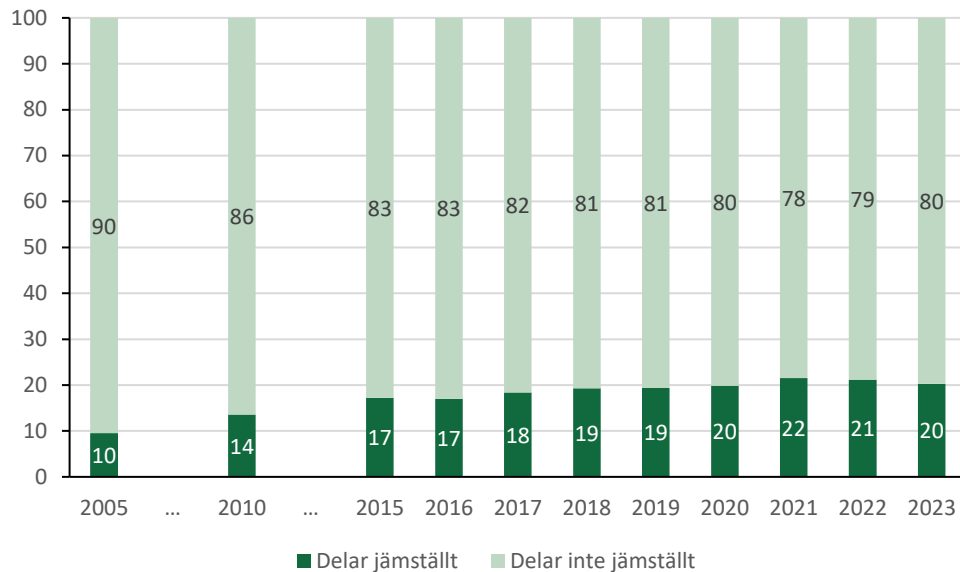
Andelen som delar lika på föräldrapenningen har minskat

Andelen föräldrapar som delar jämställt på föräldrapenningen har ökat över tid, se figur 25. Att dela jämställt på föräldrapenninguttaget definieras som att båda föräldrarna har tagit ut minst 40 procent av de föräldrapenningdagar paret tillsammans använt när barnet har fyllt två år. Ett jämställt uttag är vanligare i föräldrapar där båda har högre utbildningsnivå och arbetar inom akademikeryrken.³⁹

I föräldrapar som fick sitt första barn 2005 var det 10 procent som delade jämställt, jämfört med 17 procent av föräldrapar som fick sitt första barn tio år senare. Andelen föräldrapar som delar jämställt var som högst för barn födda 2021 och har därefter minskat något. Av föräldraparen med barn födda 2023 delade 20 procent jämställt.

³⁹ Försäkringskassan (2016).

Figur 25 Andel föräldrapar som delar jämställt på föräldrapenningen (båda tar minst 40 procent av dagarna) under barnets två första år, efter barnets födelseår. Procent

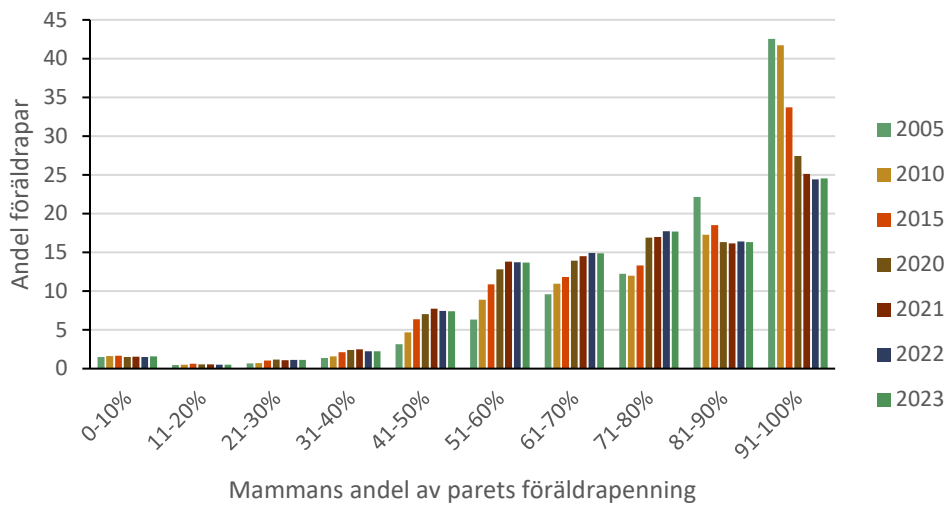
Källa: Försäkringskassan

Även bland föräldrar som inte delar lika har föräldrapenninguttaget förändrats mot ett mer jämnt uttag över tid. Framför allt har andelen mammor som tar ut en mycket stor del av alla föräldrapenningdagar minskat, se figur 26. För barn födda 2005 tog 43 procent av mammorna ut 91–100 procent av dagarna. För barn födda 2023 var motsvarande andel 25 procent.

I takt med att färre mammor tar ut nästan alla dagar ökar antalet mammor som tar ut en något lägre andel, men som fortfarande tar mer än hälften av dagarna. Det har alltså skett en utveckling mot ett mer jämnt uttag mellan kvinnor och män, även om de flesta inte delar jämställt.

För mammor till barn födda 2023 är det ungefär lika stor andel som tar ut 91–100 procent av föräldrapenningdagarna som det var för barn födda 2022.

Figur 26 Föräldrapar fördelade efter mammans andel av föräldrarnas totala uttag av föräldrapenning under barnets två första levnadsår, efter barnets födelseår. Procent

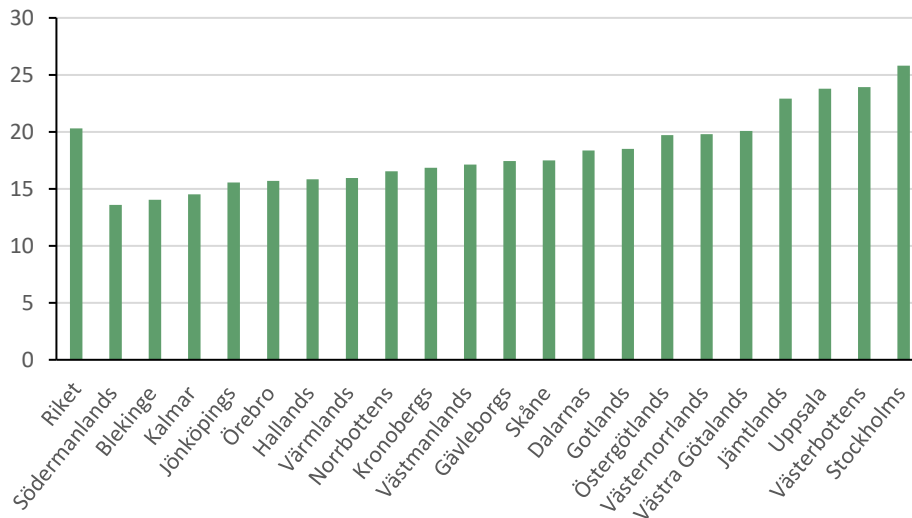
Källa: Försäkringskassan

Andelen föräldrapar som delar jämställt skiljer sig åt i olika delar av landet. I figur 27 redovisas andel föräldrapar som delat jämställt efter län. För barn födda 2023 var andelen som delat jämställt störst i Stockholms län, följt av Västerbottens och Uppsala län. Dessa län brukar ligga i topp gällande mäns andel av föräldrapenningdagarna.⁴⁰ Föräldrapar med eftergymnasial utbildning delar oftare jämställt, och dessa tre län har en större andel högutbildade invånare jämfört med övriga län.⁴¹ I Södermanlands län var det minst andel föräldrapar som delade jämställt på föräldradagarna till barn födda 2023, följt av Blekinge län.

⁴⁰ Försäkringskassan (2026a).

⁴¹ Här definieras andel högutbildade som andelen personer mellan 25 och 64 år som har minst tre års eftergymnasial utbildning. Källa: SCB (2025b).

Figur 27 Andel (procent) föräldrar som delar jämställt på föräldrapenningen (båda tar minst 40 procent av dagarna) under barnets två första år, efter län. Barn födda 2023.

Källa: Försäkringskassan

Förskjutning mot mer ersatt ledighet bland mammor

Föräldraledighetslagen ger en förälder rätt att vara helt föräldraledig tills barnet är 18 månader, oavsett om man tar ut föräldrapenning eller inte. Därefter har föräldern rätt att vara föräldraledig om hen tar ut föräldrapenning. För att skydda sin sjukpenninggrundande inkomst måste den som är föräldraledig med ett barn som fyllt 1 år ta ut minst fem föräldrapenningdagar per vecka.

Föräldrar som har råd att vara föräldralediga utan att ta ut föräldrapenning samtliga dagar i veckan när barnen är små, kan på så sätt spara föräldrapenningdagar tills barnen är äldre. Det är vanligt att föräldrar gör så, genom att exempelvis ta ut föräldrapenning enbart för fyra eller fem dagar i veckan under sin föräldraledighet. Denna möjlighet nyttjas främst av föräldrapar med högre inkomster och högre utbildningsnivå.⁴²

För att få en bild av hur den obetalda ledigheten fördelas mellan föräldrarna används måttet skattad föräldraledighet.⁴³ Där ingår den totala föräldraledigheten, alltså både dagar med föräldrapenning och dagar utan ersättning.

Den skattade föräldraledigheten fördelas mellan mammor och pappor på ungefär samma sätt som föräldrapenningdagarna. Pappor tar dock en något mindre andel av den skattade totala föräldraledigheten än av föräldrapenningdagarna under de första två åren: 24 procent av föräldraledigheten jämfört med 27 procent av föräldrapenningdagarna för barn

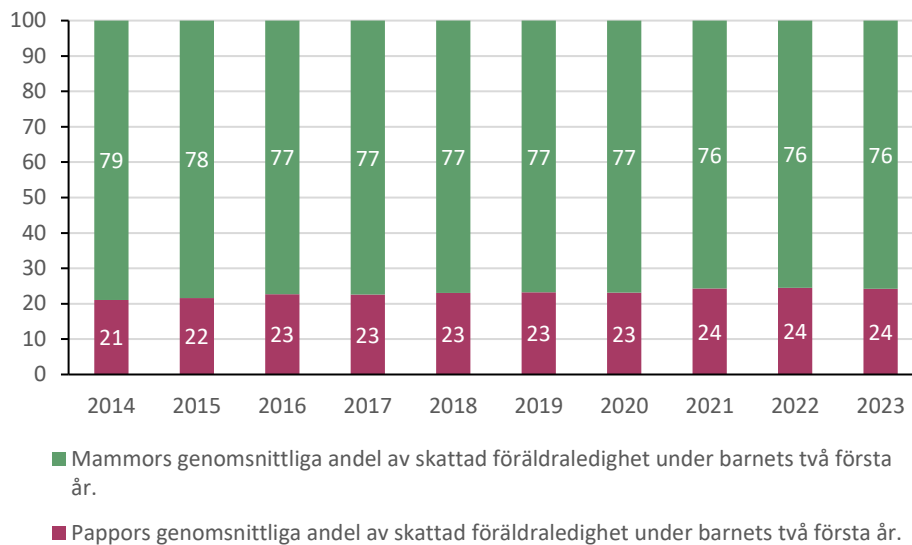
⁴² ISF (2023).

⁴³ Skattad föräldraledighet finns tillgänglig från år 2014. Läs mer i bilaga 3.

födda 2023. Föräldrarna delar alltså något mindre jämställt på den obetalda ledigheten än på den betalda.

Pappors andel har ökat från att utgöra 21 procent av den skattade föräldraledigheten under barnens första två år för barn födda 2014, till att utgöra 24 procent för barn födda 2023, se figur 28.

Figur 28 Pappor och mammors genomsnittliga andel av parets skattade föräldraledighet under barnets två första levnadsår, efter barnets födelseår. Procent

Källa: Försäkringskassan

Andelen föräldrar som delar jämställt på den skattade föräldraledigheten, alltså tar minst 40 procent var, är mindre jämfört med andelen som delar jämställt på föräldrapenningdagarna. Av föräldrar till barn födda 2023 var det 14 procent som delade jämställt på den skattade föräldraledigheten och 20 procent som delade jämställt på föräldrapenningdagarna. Mammor är alltså föräldralediga utan föräldrapenning i större utsträckning än pappor.⁴⁴ Ser man bara till pappors andel av uttaget av föräldrapenning överskattas hur stor andel av tiden hemma som barn tillbringar med sina pappor jämfört med sina mammor under de två första levnadsåren.

Uttaget av skattad föräldraledighet skiljer sig, liksom uttaget av föräldrapenningdagar, åt beroende på föräldrarnas utbildningsnivå och mellan inrikes och utrikes födda. Generellt är mammor och pappor obetalt lediga i större utsträckning ju högre utbildningsnivå de har. Mammor i föräldrapar där båda föräldrarna är utrikes födda är i mindre utsträckning obetalt lediga jämfört med mammor i övriga grupper.⁴⁵

För barn som föddes 2023 skattas mammors totala föräldraledighet till drygt ett år. I genomsnitt utgjordes deras föräldraledighet av 244 dagar med föräldrapenning och 123 dagar utan ersättning. En tredjedel av mammornas föräldraledighet skattas därmed som obetald. Pappor till barn födda 2023 skattas

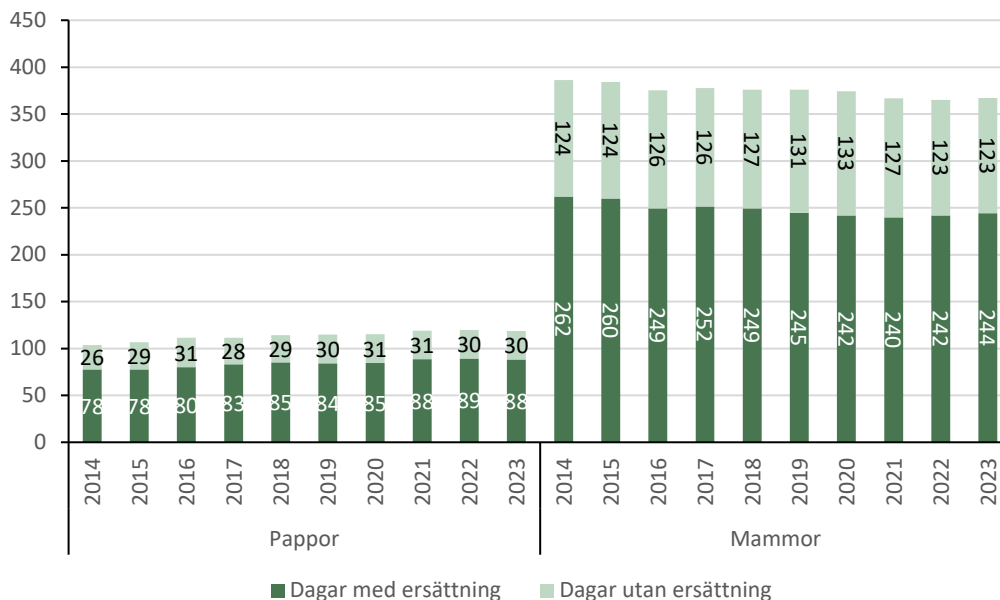
⁴⁴ Försäkringskassan (2020).

⁴⁵ Försäkringskassan (2024).

ha tagit ut en föräldraledighet på 118 dagar, varav 88 med föräldrapenning och 30 dagar utan ersättning.

I det längre perspektivet har pappors skattade föräldraledighet ökat. Pappor till barn födda 2023 tog ut totalt 15 dagars längre skattad föräldraledighet än vad pappor till barn födda år 2014 gjorde, se figur 29 Både antalet dagar med föräldrapenning och det skattade antalet dagar utan ersättning har ökat. Jämfört med pappor till barn födda 2022 har pappors skattade föräldraledighet minskat något för barn födda 2023. Det beror på att de tar ut färre dagar med ersättning. Mammor till barn födda 2023 tar ut 19 dagar kortare skattad föräldraledighet än vad mammor till barn födda 2014 gjorde. Fram till 2020 ökade de sin obetalda ledighet samtidigt som de tog ut färre dagar med ersättning. För barn födda efter 2020 har mammor minskat sin obetalda ledighet. För barn födda 2022 och 2023 har mammor istället ökat sitt uttag av ersatta dagar.

Figur 29 Pappors och mammors uttag av föräldrapenning och skattad föräldraledighet utan ersättning under barnets två första levnadsår, efter barnets födelseår. Antal dagar

Källa: Försäkringskassan

Diskussion

Syftet med denna rapport är att analysera måluppfyllelsen för den ekonomiska familjepolitiken, det vill säga en analys av i vilken utsträckning den ekonomiska familjepolitiken bidrar till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer, minskar skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn samt bidrar till ett jämställt föräldraskap.⁴⁶ I detta avsnitt diskuteras möjliga förändringar som skulle kunna bidra till ökad måluppfyllelse.

Inkomsterna i Sverige har ökat under 2000-talet. År 2022 bröts utvecklingen och den ekonomiska standarden minskade. Det berodde på att inflationen var högre än inkomstökningarna under 2022 och 2023. Under 2024 ökade inkomsterna igen, och utvecklingen beräknas ha fortsatt under 2025. Fortfarande är den ekonomiska standarden dock lägre än 2021.

Inkomstutvecklingen skiljer sig åt mellan olika grupper av barnhushåll. Sett över hela perioden som visas i rapporten har inkomsterna ökat mest bland de barnhushåll som har högst inkomster, och minst bland dem med lägst inkomster. Under de senaste tio åren har den procentuella ökningen däremot varit störst bland de barnhushåll som har lägst inkomster. Bland dem är en stor del ensamstående mammor och barnhushåll med utrikes födda föräldrar, vilket är grupper som haft en relativt stark inkomstutveckling. En möjlig förklaring till att den ekonomiska standarden ökat för barnhushåll med utrikes födda föräldrar är att sysselsättningen ökat för utrikes födda. Trots utvecklingen har dessa grupper fortfarande en lägre inkomstnivå.

Samtidigt som inkomsterna, och den ekonomiska standarden, ökar i samhället finns det barnhushåll som riskerar ekonomisk utsatthet. Det är tydliga skillnader mellan olika grupper. Barnhushåll med en ensamstående mamma (särskilt de som har två eller fler barn) och barnhushåll med utrikes födda föräldrar (särskilt ensamstående utrikes födda mammor) är grupper som i större utsträckning än andra riskerar ekonomisk utsatthet. Samma mönster framträder oavsett vilket mått på ekonomisk utsatthet som används.

Förändringar inom familjepolitiken kan bidra till att fler barnfamiljer får en god ekonomisk levnadsstandard

Barnfamiljers ekonomiska levnadsstandard påverkas av flera faktorer. Bland annat hänger det nära samman med hur stark förankring föräldrarna har på arbetsmarknaden. Hög sysselsättning kan därför bidra till att minska andelen barn som riskerar ekonomisk utsatthet. Även den ekonomiska familjepolitiken är viktig för barnfamiljernas ekonomiska villkor.

Andelen av barnfamiljernas inkomster som kommer från ersättningar inom den ekonomiska familjepolitiken har minskat. År 2025 beräknas ersättningarna i genomsnitt ha utgjort knappt 7 procent av barnhushållens disponibla inkomster. Utan dessa ersättningar skulle en större andel av de som bor i ett barnhushåll riskera ekonomisk utsatthet. Ersättningarna har större betydelse för ensamstående föräldrar än för sammanboende, särskilt för ensamstående

⁴⁶ Prop. 2024/25:1.

mammor. Betydelsen ökar också med antalet barn i hushållet. Störst betydelse har ersättningarna för ensamstående mammor med två eller fler barn.

För barnhushåll i stort har de generella bidragen (där barnbidraget ingår) störst betydelse, tätt följt av försäkringar. För ensamstående mammor, som i genomsnitt har en lägre ekonomisk standard, har de behovsprövade bidragen störst betydelse. I dessa bidrag ingår bostadsbidrag och underhållsstöd. Men även de generella bidragen utgör en större del av inkomsterna för ensamstående mammor.

För att den ekonomiska familjepolitiken ytterligare ska bidra till målet om en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer finns flera möjliga förändringar som kan förbättra villkoren för de mest ekonomiskt utsatta barnhushållen. Här presenteras möjliga förändringar inom bostadsbidraget samt inom föräldrapenning på grundnivå.

Inkomstgränsen för barnfamiljer inom bostadsbidraget höjdes successivt mellan 2017 och 2021, men har därefter varit oförändrad. För att få ett helt bostadsbidrag kan en ensamstående förälder med ett barn ha en årsinkomst på högst 150 000 kronor före skatt, vilket motsvarar 12 500 kronor i månaden. Sammanboende föräldrar med ett barn kan ha högst 75 000 kronor var i årsinkomst.⁴⁷ Antalet barnfamiljer med bostadsbidrag minskade med 32 procent mellan 2021 och 2025.⁴⁸ En bidragande orsak är att allt fler har inkomster över gränsen för att beviljas bostadsbidrag. Om inkomstgränserna höjdes skulle fler barnfamiljer kunna beviljas bidraget, samtidigt som stödet fortsatt skulle riktas till barnfamiljer med en ekonomiskt utsatt situation.

Bostadskostnadsgränsen inom bostadsbidraget höjdes den 1 januari 2026. Höjningen innebär både att barnhushåll som har bostadsbidrag kan få högre bidrag och att fler hushåll kan bli berättigade till bidraget. Samtidigt kan nivåerna som gäller 2026 jämföras med det tillfälliga tilläggsbidrag som fanns under perioder åren 2020–2025. Jämfört med det tillfälliga tilläggsbidraget innebär 2026 års ändringar att bostadsbidraget i vissa grupper blir högre 2026 medan det för andra grupper blir lägre jämfört med det tillfälliga tilläggsbidraget.

Det är vanligt att hushåll som fått bostadsbidrag senare blir återbetalningsskyldiga eftersom deras årsinkomst blivit högre än vad de angav när de ansökte. Risken för återkrav lyfts ofta fram som en förklaring till varför allt färre ansöker om bostadsbidrag. För att minska risken för felaktiga utbetalningar, återkrav och skuldsättning kommer månadsberäkning av bostadsbidraget att införas från och med januari 2027.⁴⁹ Det återstår att se vilken effekt förändringarna får för hur många som ansöker om och beviljas bostadsbidrag, samt hur andelen som blir återbetalningsskyldiga utvecklas.

Det finns också andra möjliga förändringar inom bostadsbidraget. Exempelvis har Jämlikhetskommissionen tidigare föreslagit att barndelen i bostadsbidraget ska höjas.⁵⁰

En annan möjlig åtgärd för att bidra till målet om en god ekonomisk levnadsstandard är en höjd grundnivå i föräldraförsäkringen. Det skulle förbättra situationen för grupper med sämre ekonomiska villkor. Föräldrapenning på

⁴⁷ Läs mer om bostadsbidraget i Bilaga 2.

⁴⁸ Försäkringskassan (2026b).

⁴⁹ Prop. 2025/26:170.

⁵⁰ SOU 2020:46. För mer information om bostadsbidraget, se Bilaga 2.

grundnivå betalas ut till föräldrar som inte uppfyller kraven för att få inkomstrelaterad ersättning eller som har låga eller inga inkomster. I vissa grupper av utrikes födda mammor har fler än var fjärde föräldrapenning på grundnivå 2025, jämfört med knappt 2 procent av mammor födda i Sverige.⁵¹

Grundnivån har varit 250 kronor om dagen sedan 2016. I jämförelse kunde föräldrar med en inkomst över taket få 1 250 kronor per dag i inkomstrelaterad ersättning år 2025. Skillnaderna förstärks av att många med inkomstrelaterad ersättning dessutom får kollektivavtalad föräldralön från arbetsgivaren. För den inkomstrelaterade föräldrapenningen justeras maximal ersättning varje år utifrån prisbasbeloppet. Det finns ingen motsvarande årlig höjning av grundnivån. En höjd grundnivå i föräldraförsäkringen skulle kunna genomföras genom ett höjt belopp för grundnivån och/eller genom att grundnivån årligen räknas upp i takt med inflationen.

En höjning av grundnivån får mindre effekt för personer med ekonomiskt bistånd, eftersom både föräldrapenning och bostadsbidrag räknas av från det ekonomiska biståndet.⁵² Det finns också andra faktorer att ta hänsyn till vid förändringar inom den ekonomiska familjepolitiken. Exempelvis kan målet att förbättra den ekonomiska situationen för barnfamiljer med låga inkomster stå i konflikt med målet att öka föräldrars, särskilt mammors, anknytning till arbetsmarknaden.⁵³

Den inkomstutjämnande effekten har minskat

Jämfört med början av 2000-talet har den ekonomiska familjepolitikens omfördelningseffekt minskat. Att ersättningarna i lägre utsträckning än tidigare minskar skillnader i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn beror på att ersättningarna utgör en allt mindre del av barnhushållens inkomster. Minskningen var störst i början av 2000-talet, men utvecklingen har fortsatt även under de senaste åren.

För att den ekonomiska familjepolitiken i större utsträckning ska bidra till att minska de ekonomiska skillnaderna mellan hushåll med och utan barn finns flera möjliga förändringar, bland annat inom barnbidraget och flerbarnstillägget.

Barnbidraget har varit oförändrat sedan 2018. Eftersom det inte räknas upp med inflationen har dess värde minskat i reala termer. Ett höjt barnbidrag skulle komma alla barnhushåll till del, men få störst betydelse för barnhushåll med lägre inkomstnivå. En rapport från ESO visar hur andelen barn med låg inkomststandard skulle förändras vid tre olika scenarier: om barnbidraget skulle justeras för inflation, om det skulle höjas med 25 procent eller om flerbarnstillägget skulle tas bort. De två scenarierna med högre barnbidrag skulle minska andelen barn med låg inkomststandard, medan ett avskaffat flerbarnstillägg skulle öka andelen. Ett inflationsjusterat eller höjt barnbidrag skulle få störst betydelse i grupper där låg inkomststandard är vanligt (ESO:s rapport fokuserar på barn vars föräldrar är utrikes födda), och borttaget flerbarnstillägg skulle få störst betydelse i grupper där en hög andel redan har låg inkomststandard.⁵⁴

⁵¹ Försäkringskassan (2026a).

⁵² Duvander och Lundqvist (2025).

⁵³ ISF (2019).

⁵⁴ ESO (2026).

En annan möjlig förändring är ett förslag från Riksrevisionen om att förstärka flerbarnstillägget från och med det tredje barnet, alternativt införa ett tillägg för ensamstående föräldrar. Även om flerbarnstillägget inte är behovsprövat går det i hög grad till barnhushåll med lägre inkomstnivå, eftersom ekonomisk utsatthet är vanligare i familjer med tre eller fler barn. Samtidigt lyfter Riksrevisionen att förändringar inom den ekonomiska familjepolitiken skulle kunna få negativa konsekvenser, exempelvis för utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden och för utvecklingen mot en mer jämställd arbetsmarknad. Sådana effekter kan på sikt också kan ha betydelse för barnfamiljers ekonomiska levnadsstandard.⁵⁵

Tecken på mindre jämställt föräldraskap

De främsta argumenten vid föräldraförsäkringens införande var att göra det möjligt att kombinera förvärvsarbete med att ha barn. Syftet var att uppnå ett jämställt föräldraskap, där båda föräldrarna både kan yrkesarbeta och ta hand om barnen. I denna rapport används uttag av föräldrapenning och skattad föräldraledighet som indikatorer på jämställt föräldraskap.

Under lång tid har det varit en stadig utveckling mot ett mer jämställt föräldraskap. De senaste åren tyder utvecklingen däremot på en förändring i motsatt riktning. För den senaste grupp av barn som kan följas, födda 2023, gäller att:

- Pappors uttag av föräldrapenningdagar minskar samtidigt som mammors uttag ökar. Detta innebär att pappors andel av föräldrapenningdagarna minskar.
- Andelen pappor som inte tar ut några föräldrapenningdagar alls har ökat något.
- Det finns tecken på att pappors uttag av föräldrapenning har minskat både bland de som använder en större och en mindre del av föräldrapenningen.
- Andelen mammor som tar minst 90 procent av föräldrapenningen minskar inte längre.

Dessutom visar Försäkringskassans officiella statistik att mäns andel av dagarna med tillfällig föräldrapenning (vab), efter att ha ökat stadigt sedan 2010, har minskat sedan 2022.

En förälders totala föräldraledighet kan vara längre än antalet dagar med föräldrapenning. Därför används måttet skattad föräldraledighet, där både dagar med föräldrapenning och skattade dagar utan ersättning ingår. För barn födda mellan 2016 och 2020 ökade pappors andel av den totala föräldraledigheten mindre än deras andel av föräldrapenningdagarna. Det förklaras av att mammor under dessa år kompenserade sitt minskade uttag av föräldrapenning med att vara hemma fler dagar utan ersättning. För barn födda 2022 och 2023 var mammor däremot hemma färre dagar utan ersättning och fler dagar med ersättning.

Under stora delar av dessa barns två första levnadsår var det ekonomiska läget i Sverige ansträngt. Hushållens ekonomiska standard minskade både 2022 och 2023. Att den obetalda ledigheten minskade skulle kunna bero på att fler hushåll

⁵⁵ Riksrevisionen (2020).

fått sämre ekonomi och därför i mindre utsträckning ansett sig haft råd att vara hemma utan ersättning.

För att bryta de senaste årens utveckling, och fortsätta utvecklingen mot ett mer jämställt föräldraskap, finns flera möjliga förändringar. Den senaste reformen med ett tydligt syfte att öka pappors uttag av föräldrapenning var den tredje reserverade månaden som infördes 2016. I en rapport från Försäkringskassan diskuteras flera möjliga förslag för att uppnå en mer jämställd föräldraledighet.⁵⁶ En möjlig åtgärd är att införa fler reserverade dagar i föräldraförsäkringen. Införandet av reserverade dagar i föräldraförsäkringen har tidigare bidragit till att öka mäns (och minska kvinnors) uttag av föräldrapenning, vilket inneburit ett mer jämställt användande av föräldraledighet. I rapporten visas att ett införande av exempelvis en fjärde reserverad månad inom föräldraförsäkringen förväntas öka mäns andel av föräldrapenninguttaget.

Förutom reserverade dagar kan förändrad ledighetsrätt och förändrade åldersgränser påverka hur föräldrar använder föräldrapenning. Föräldrar har idag rätt att vara lediga (utan att använda föräldrapenning) under barnets första 18 månader. Under barnets första 12 månader är förälderns sjukpenninggrundande inkomst (SGI) skyddad. Efter ettårsdagen behöver föräldern ta ut föräldrapenning fem dagar per vecka för att behålla SGI-skyddet. Eftersom det främst är kvinnor som använder föräldrapenning under barnets första levnadsår innebär det att villkoren i praktiken skiljer sig åt mellan kvinnor och män. I genomsnitt är kvinnor obetald lediga ungefär fyra månader och män ungefär en månad under barnets två första levnadsår. Att begränsa rätten till obetald ledighet skulle kunna ha stor påverkan på föräldrars uttag av föräldrapenning, och på hur ledigheten fördelas mellan mamman och pappan.

Förändrade åldersgränser skulle exempelvis kunna innebära att gränsen för när huvuddelen av dagarna med föräldrapenning (inklusive reserverade dagar) ska tas ut sänks från 4 år, till 2 eller 3 år. Det skulle bidra till att koncentrera uttaget av föräldrapenning till början av barnets liv, vilket är ett av föräldrapenningens huvudsakliga syften.⁵⁷ Det skulle också kunna bidra till att fler män tar mer egen föräldraledighet tidigt i barnets liv, vilket kan stärka deras roll som förälder. Rapporten beskriver även andra möjliga förändringar, som ekonomiska incitament, som kan användas för nå ett mer jämställt användande av föräldraledighet.⁵⁸

Förändringar som syftar till en högre måluppfyllelse gällande jämställt föräldraskap kan på längre sikt också påverka normer och förväntningar kring vilket ansvar mammor respektive pappor ska ta för omsorgen om barn.

⁵⁶ Försäkringskassan (2024).

⁵⁷ Prop. 2013/14:4.

⁵⁸ Försäkringskassan (2024).

Referenser

Alm, S. Bäckman, O. Gavanoas, A. & Kumlin, J. (2010), *Utsatthetens olika ansikten*. Institutet för framtidsstudier, arbetsrapport 2010:13.

Arbetsförmedlingen (2021), *Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2021*
Utvecklingen på arbetsmarknaden 2021–2023. Arbetsförmedlingen analys 2021:22.

Berkman, L. & Kawachi, I. (2000), *Social epidemiology*. Oxford University Press, New York.

DeMaio, F. G. (2007), Income inequality measures. *Journal of Epidemiology and Community Health* 61:849–852.

Duvander, A-Z och Lundqvist, Å. (2025), *Ett svenskt lapptäcke: Föräldraförsäkringen under 50 år*. Forskningsrapport. SNS Förlag.

ESO (2015), *Familjepolitik för alla? En ESO-rapport om föräldrapenning och jämställdhet*. Expertgruppen för Studier i Offentlig ekonomi. Stockholm: Rapport 2015:5.

ESO (2026), *Unga under strecket – en ESO-rapport om fattigdom bland barn till utrikes födda*. Expertgruppen för Studier i Offentlig ekonomi. Stockholm: Rapport 2026:3.

Folkhälsomyndigheten (2021), *Hur har folkhälsan påverkats av covid-19-pandemin? Samlad bedömning utifrån svensk empiri och internationell forskning under 2020*. Artikelnummer 21022.

Försäkringskassan (2013), *Ojämställd arbetsbörda. Föräldraledighetens betydelse för fördelning av betalt och obetalt arbete*. Stockholm: Socialförsäkringsrapport 2013:9.

Försäkringskassan (2016), *Akademiker delar mest lika*. Korta analyser 2016:1.

Försäkringskassan (2017), *Barnhushållens ekonomi – Resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken 2017*. Socialförsäkringsrapport 2017:9.

Försäkringskassan (2024), *Vägar mot en mer jämställd föräldraledighet*. Socialförsäkringsrapport 2024:2.

Försäkringskassan (2026a), *Socialförsäkringen i siffror 2026*.

Försäkringskassan (2026b), *Allt färre får bostadsbidrag*. Korta analyser 2026:2

Försäkringskassan (2026c), *Utgiftsprognos för budgetåren 2026–2029*. FK 2026/000435.

Gustafsson, Björn & Palmer, Edward (2001), *90-talets inkomstklyftor – hur och varför de ökade*. *Ekonomisk Debatt* 2001, årg 29, nr 7.

IFAU (2025), *Inkomstjämlighet i Sverige 1990–2021. Trender och förklaringar*. Rapport 2025:25

ISF (2019), Effekter av höjd ersättning i föräldrapenning på grundnivå. En analys av effekter på barnafödande och förvärvsarbete av höjd ersättning i föräldrapenningens grundnivå. Rapport 2019:6

ISF (2021), Pappor som inte använder föräldrapenningen. Rapport 2021:12.

ISF (2023), Vilka föräldrar använder obetald föräldraledighet. En analys av hur mammor och pappor kombinerar föräldrapenning och obetald föräldraledighet. Rapport 2023:11.

Kawachi, I, & Kennedy, B. P. (1997), The relationship of income inequality to mortality: Does the choice of indicator matter *Social Science and Medicine*. 45, (7) 1121–1127.

Proposition 2005/06:155. Makt att forma samhället och sitt eget liv – nya mål i jämställdhetspolitiken.

Proposition 2013/14:4. Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen.

Proposition 2024/25:1. Budgetpropositionen för 2025. Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Proposition 2025/26:170. Ett mer träffsäkert och korrekt bostadsbidrag.

Regeringskansliet (2004), Ekonomiskt utsatta barn (Ds 2004:41).

Riksrevisionen (2017), Bostadsbidraget – ur ett fördelnings- och arbetsmarknadsperspektiv. RIR 2017:9.

Riksrevisionen (2020), Flerbarnstillägget i barnbidraget – ett generellt bidrag som kan effektiviseras. RIR 2020:9.

Rädda barnen (2025). En ny verklighet. Rädda barnens barnfattighedsrapport Sverige 2025

Socialdepartementet (2024), Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Försäkringskassan. Stockholm: Regeringskansliet.

Socialdepartementet (2025), Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Försäkringskassan. Stockholm: Regeringskansliet.

Socialstyrelsen (2025), Statistik om ekonomiskt bistånd 2024.

SOU 2020:46. Betänkande av jämlikhetskommissionen. En gemensam angelägenhet.

SCB (2023), Barns boende och försörjning när föräldrarna inte bor ihop. Resultat från en enkät till särlevande föräldrar. Demografiska rapporter, rapport 2023:4.

SCB (2024), Kvalitetsdeklaration. Inkomster och skatter - Hushållsbaserad statistik.

SCB (2025a), Inkomstfördelningen 1991–2023. Hushållens ekonomi 2025:1

SCB (2025b), Befolkningens utbildning

SCB (2026a), Att mäta fattigdom.

SCB (2026b), Befolkningsstatistik

SCB (2026c), Arbetskraftsundersökningarna

Van Kerm, Philippe (2010), Generalized Gini and Concentration coefficients (with factor decomposition) in Stata. *The Stata Journal*.

Wilkinson, R. och Pickett, K. (2010), *Jämlikhetsanden – Därför är mer jämlika samhällen nästan alltid bättre samhällen*. Karneval förlag, Stockholm 2010.

Bilaga 1. Förändringar inom den ekonomiska familjepolitiken

Tabell 4 Sammanfattning av genomförda regeländringar inom den del av den ekonomiska familjepolitiken som administreras av Försäkringskassan, 2014–2025.

Förändringar	
2014	<p>Tiden för att ta ut föräldrapenning förlängs till 12 år. Föräldrapenning kan betalas ut under högst 96 dagar för barn som har fyllt 4 år. Föräldrapenningens ersättningsnivåer fördelas jämnt mellan föräldrarna. Ändringarna gäller från 1/1 2014.</p> <p>Tillägget för hemmavarande barn i bostadsbidraget höjs (1/1 2014).</p> <p>Barnbidraget betalas för barn födda efter 1/3 2014 ut med hälften var till båda vårdnadshavare (i de fall det finns två vårdnadshavare).</p>
2015	Höjt underhållsstöd (1/9 2015).
2016	<p>Grundnivån i föräldraförsäkringen höjs (1/1 2016).</p> <p>En tredje reserverad månad införs i föräldraförsäkringen (1/1 2016).</p> <p>Försäkringskassan betalar inte längre ut underhållsstöd om en underhållsskyldig förälder har betalat till Försäkringskassan i rätt tid i minst sex månader i följd.</p> <p>Föräldrarna ska i stället tillsammans komma överens om ett underhållsbidrag (1/4 2016).</p>
2017	<p>Flerbarnstillägget för tredje barnet i barnbidraget höjs (1/1 2017).</p> <p>Inkomstgränsen för när man kan beviljas bostadsbidrag för barnfamiljer höjs (1/1 2017).</p> <p>Höjt adoptionsbidrag (1/1 2017).</p> <p>Jämställdhetsbonusen avskaffas (1/1 2017).</p> <p>Begränsningar i föräldraförsäkringen för barn födda utomlands som flyttar till Sverige med sina föräldrar (1/7 2017).</p>
2018	<p>Höjt underhållsstöd för barn över 15 år (1/1 och 1/8 2018).</p> <p>Höjt barnbidrag (1/3 2018).</p> <p>Nytt särskilt bidrag inom bostadsbidrag för barn som bor växelvis. Samtidigt avskaffas underhållsstöd vid växelvis boende. För att mildra övergången av stöd från underhållsstödet till stöd från bostadsbidraget, för hushåll som har barn som bor växelvis, skedde en utfasning under 2018–2021. (1/3 2018).</p> <p>Flera förändringar inom bostadsbidraget: Inkomstgränsen för barnfamiljer höjs (sker successivt fram till 2021), umgängesbidraget höjs (1/3 2018).</p>
2019	<p>Vårdbidraget fasas ut och ersätts med omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning (1/1 2019). Enligt övergångsbestämmelser ska beslut om vårdbidrag gälla fram till dess beslutet skulle ha upphört eller omprövats enligt äldre regelverk.</p> <p>Höjt underhållsstöd för barn som är 11–14 år (1/1 2019).</p>
2020	Med anledning av covid-19 pandemin betalas ett så kallat tilläggsbidrag till barnfamiljer med bostadsbidrag ut juli-december 2020. Bidraget betalades ut med 25 procent av det preliminära bostadsbidraget som lämnades för samma månad.
2021	<p>Höjt underhållsstöd (1/7 2021).</p> <p>Med anledning av covid-19 pandemin betalades ett så kallat tilläggsbidrag till barnfamiljer med bostadsbidrag ut juli-december 2021. Bidraget betalades ut med 25 procent av det preliminära bostadsbidraget som lämnades för samma månad.</p>
2022	<p>Underhållsstödet höjs med 150 kronor för barn i åldersgruppen 7–10 år. Från juli 2022 är underhållsstödet 1 673 kronor per månad till och med den månad barnet fyller 7 år, 1 823 kronor per månad från och med månaden efter att barnet fyller 7 år och 2 223 kronor per månad från och med månaden efter att barnet har fyllt 15 år.</p> <p>Sedan den 1 januari 2022 betalar Försäkringskassan inte längre ut underhållsstöd om en underhållsskyldig förälder har betalat till Försäkringskassan i rätt tid i minst tolv månader i följd. Tidigare var denna period sex månader. Om det finns särskilda skäl betalar Försäkringskassan ut längre.</p>

Föräldrapenningdagar på grundnivå blir reserverade likt övrig föräldrapenning. Det innebär att 90 dagar är reserverade åt vardera föräldern oavsett om dagarna betalas ut på grundnivå eller sjukpenningnivå (2/8 2022).

Med anledning av ökade levnadsomkostnader betalades ett så kallat tilläggsbidrag till barnfamiljer med bostadsbidrag ut även under 2022. Bidraget betalades ut med 25 procent av det preliminära bostadsbidraget som lämnades för samma månad. Under 2022 betalades tilläggsbidraget ut från den 1/7 till 31/12.

- 2023 Tilläggsbidrag till barnfamiljer med bostadsbidrag betalades ut även under 2023. Bidraget betalades ut med 25 procent av det preliminära bostadsbidraget under januari till juni och höjdes därefter till 40 procent från och med juli.
- 2024 Tilläggsbidrag till barnfamiljer med bostadsbidrag betalades ut även under 2024. Bidraget betalades ut med 40 procent av det preliminära bostadsbidraget under hela året.
- 2025 Tilläggsbidraget till barnfamiljer med bostadsbidrag trappades ned till 25 procent av det preliminära bostadsbidraget under januari-juni 2025. Från och med juli upphörde det tillfälliga tilläggsbidraget.
Från och med april 2025 är det inte längre möjligt att ta ut föräldrapenning på lägstnivå vid arbetsfria dagar som helger och röda dagar, utan att det sker i anslutning till arbetsdagar med föräldrapenning.
-

Bilaga 2. Om bostadsbidrag till barnfamiljer

Barnfamiljer kan dels få ett bidrag till bostadskostnader, se tabell 5, därtill ett bidrag för att barn stadigvarande bor eller tidvis vistas i hushållet, se tabell 6. För rätt till bidrag till bostadskostnader är huvudregeln att man måste ha en egen bostad, det vill säga äga eller inneha en hyres- eller bostadsrätt. Bidraget till bostadskostnaden är beroende av hushållets bidragsgrundande bostadskostnader. För barnfamiljer gäller att bidrag inte lämnas för bostadskostnader upp till 1 400 kronor per månad. Vid högre bostadskostnader kan man få bidrag med hälften av boendekostnaden mellan 1 400 kronor upp till tre olika övre gränser som varierar med antalet barn, se tabell 5.

Tabell 5 Bostadskostnadsgränser för barnfamiljer. Beloppen gäller kronor per månad år 2025

Antal barn	50 procent av bostadskostnaden mellan
1	1 400 och 5 300
2	1 400 och 5 900
3 eller fler	1 400 och 6 600

Tabell 6 Nivån på det särskilda bidraget för hemmavarande barn utifrån antalet barn och vistelsegrad. Beloppen gäller kronor per månad år 2025

Antal barn	Hemmavarande	Växelviss boende	Tidvis boende
1	1 500	1 300	500
2	2 000	1 600	600
3 eller fler	2 650	2 100	700

Givet att en ensamstående kvinna med ett hemmavarande barn har en hyra över 5 300 kronor, kan hon få ett maximalt bostadsbidrag på 3 400 kronor. Bidraget för bostadskostnaden uppgår då till 1 950 kronor ($(5\,300 - 1\,400) \cdot 0,5 = 1\,950$). Bidraget för hemmavarande barn är 1 500. Detta summeras och avrundas nedåt till jämt hundratal, 3 400 kronor, se tabell 7. Där redovisas också det maximala tilläggsbidraget som betalades ut per månad till och med juni 2025 samt den maximala boytan som kompenseras.

Tabell 7 Maximalt bostadsbidrag och bostadsyta efter antal hemmavarande barn, år 2025

Antal hemmavarande barn	Max. bostadsbidrag, kronor per månad	Max tilläggsbidrag till och med juni 2025	Max. boyta, kvm
1	3 400	850	80
2	4 200	1 050	100
3	5 200	1 300	120
4	5 200	1 300	140
5 eller fler	5 200	1 300	160

Storleken på bostadsbidraget avräknas med 20 procent av inkomsten som överstiger 150 000 kr för en ensamstående eller 75 000 kr per individ för makar.

Den ensamstående mamman i tidigare exempel får ingen avräkning ifall hon har en inkomst på 150 000 kronor per år, i genomsnitt 12 500 per månad. Vid en inkomst motsvarande 21 000 kronor i månaden så får hon behålla halva bostadsbidraget, det vill säga 1 700 kronor. Tjänar hon i genomsnitt 29 000 kronor i månaden utbetalas bostadsbidraget med 100 kronor i månaden och vid inkomster över det så avräknas bostadsbidraget helt.

Bilaga 3. Data och metod

I denna bilaga beskrivs de data, definitioner och mått på ekonomiska villkor som används i rapporten. Dessutom beskrivs jämställdhetspolitikens mål och delmål, och hur den ekonomiska familjepolitiken bidrar till dessa mål.

Data

Indikatorer för ekonomiska villkor

Resultaten för de indikatorer som gäller ekonomiska villkor bygger i huvudsak på SCB:s mikrosimuleringsmodell FASIT⁵⁹. Ett undantag är andel hushåll med låg inkomststandard som beräknas utifrån Inkomst- och taxeringsregistret (IoT) för 2022 och tidigare, medan 2023 och senare år bygger på FASIT. Bytet av datakälla innebär att resultaten för måttet låg inkomststandard bör tolkas med försiktighet.

Statistiken omfattar den folkbokförda befolkningen. Det innebär att exempelvis asylsökande och så kallade papperslösa inte omfattas av de uppgifter som redovisas. Detta är grupper som ofta har mycket låga inkomster.

Uppgifterna avser helårsbefolkningen, det vill säga hushåll där samtliga vuxna varit folkbokförda i Sverige under hela året.

Från och med år 2020 inkluderas inkomster från nordiska länder i hushållens disponibla inkomster. Detta påverkar resultaten främst på regional nivå, och främst i kommuner som gränsar till Norge, Danmark och Finland. På riksnivå är effekten av förändringen liten.

FASIT

FASIT baseras på data från flera olika datakällor. För uppgifter till och med 2013 används urvalsundersökningen Hushållens ekonomi (HEK). HEK var en årlig intervjuundersökning av ett urval av den svenska befolkningen. Mellan åren 1980 och 2013 tillfrågades årligen mellan 10 000 och 19 000 personer om bland annat hushållets sammansättning, arbetstid, sysselsättning och utgifter för barnomsorg och boende. Från 2014 används i stället det registerbaserade urvalet STAR. STAR består av ca 2 100 000 individer och 960 000 familjehushåll.

Samtliga uppgifter om ekonomiska villkor som gäller 2025 bygger på en framskrivning som tagits fram med hjälp av FASIT, och som är baserad på prognostiserade värden. Det beror på att faktiska värden för 2025 saknades vid analysens genomförande.

FASIT utkommer i fem versioner per år. Det senaste årets resultat (år 2025 i denna rapport) har i tidigare versioner av *Barnhushållens ekonomi* baserats på version 2 av FASIT. Sedan 2019 tillgängliggör SCB dock version 2 senare under året, och de resultat som presenteras för det senaste året baseras därför på

⁵⁹ FASIT har utvecklats av SCB för att mäta effekter av genomförda förändringar och simuleringar av planerade nya skatte-, transfererings- och avgiftssystem. Simuleringsmodellen gör det möjligt att beskriva olika gruppers fördelningsprofil vad beträffar inkomster, skatter och viktiga transfereringar.

version 1. Vanligtvis är skillnaderna mellan resultat baserade på version 1 och 2 små.

Ersättningar riktade till barnfamiljer

I beskrivningar av hur stor del av barnhushållens inkomster som kommer från ersättningar till barnfamiljer och vilka grupper av hushåll som tar emot dessa ersättningar ingår följande:

- Försäkring: föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning, graviditetspenning, barnpension.
- Generella bidrag: barnbidrag, flerbarnstillägg, studiehjälp.
- Behovsprövade bidrag: bostadsbidrag, underhållsstöd, vårdbidrag, omvårdnadsbidrag, efterlevandestöd till barn.

Indikatorer för jämställt föräldraskap

För resultatindikatorerna för målet om ett *jämställt föräldraskap* baseras resultaten på uppgifter om utbetalningar av föräldrapenning och skattad föräldraledighet från Försäkringskassans datalager STORE. Studiepopulationen omfattar endast barn som är födda i Sverige och har bott i Sverige under barnets första två år. Föräldraparen består av en kvinna och en man, som har haft gemensam vårdnad om barnet under hela perioden. Det är parets första gemensamma barn och det enda barn som de fått under året, och någon av dem har fått föräldrapenning utbetald för barnet under perioden. Samkönade par, föräldrar utan gemensam vårdnad, adoptivföräldrar, föräldrar med flerbarnsfödslar, och föräldrar med barn födda utomlands har exkluderats ur studiepopulationen.

Utöver data om uttagen föräldrapenning presenteras även resultat för skattad total föräldraledighet under barnets två första år i föräldrapar med barn födda mellan 2014 och 2023. För dessa analyser är studiepopulationen definierad på samma sätt som för föräldrapenninguttag. Mer information om hur föräldraledighet skattas finns i avsnittet *Jämställdhet och jämställt föräldraskap* i detta kapitel.

Definitioner och redovisningsgrupper

Barnhushåll

I HEK, som utgör underlag för resultat till och med 2013, definieras ett *kosthushåll* som personer som bor i samma bostad och som har gemensam ekonomi och kosthållning. Flera generationer kan ingå i hushållet, liksom syskon eller vänner som bor tillsammans. Som *barnhushåll* räknas ett hushåll där det bor minst en person mellan 0 och 19 år. Ett barn med växelvis boende räknas till det hushåll där barnet är folkbokfört (det går inte att vara folkbokförd på mer än en adress).

Hushållsdefinitionen i STAR, som används från och med 2014, utgår från Hushålls- och Bostadsstatistikens (HoB) uppgifter om folkbokföring på lägenhetsnivå. Individier folkbokförda på samma fastighet och samma lägenhet (om fastigheten består av mer än en lägenhet) räknas till ett *bostadshushåll*. Bostadshushållen definieras efter hushållstyp enligt följande:

- Samboende – definieras av gift/registrerad partner, sambo med gemensamma barn eller sambo utan gemensamma barn (skattas enligt

följande definition: två personer som är folkbokförda i samma lägenhet, minst 18 år gamla, av olika kön, inte nära släkt, och med en åldersskillnad mindre än 15 år. Endast ett möjligt sambopar kan bildas inom hushållet.). En individ kan vara klassificerad som sammanboende:

- i bostadshushåll med endast två vuxna som är ett sambopar
- i bostadshushåll med flera vuxna.
- Ensamstående – definieras om det i hushållet inte finns ett samboende par enligt ovan. En individ kan vara klassificerad som ensamstående:
 - i bostadshushåll med endast en vuxen
 - i bostadshushåll med flera vuxna.

Utöver detta definieras i STAR barnhushåll som hushåll med minst två folkbokförda personer som har en förälder–barn-relation till varandra. En förälder–barn-relation skapas om en person är biologisk förälder, adoptiv-förälder, vårdnadshavare eller ”annan person” (exempelvis fosterförälder) till ett barn i hushållet. Personer 0–19 år räknas som barn under förutsättning att personen själv saknar barn i samma hushåll, inte har ingått äktenskap, registrerat partnerskap eller är sammanboende (i dessa fall räknas personen som vuxen). Personer som är 18 eller 19 år och som inte bor med föräldrar eller annan vuxen person räknas som vuxna.

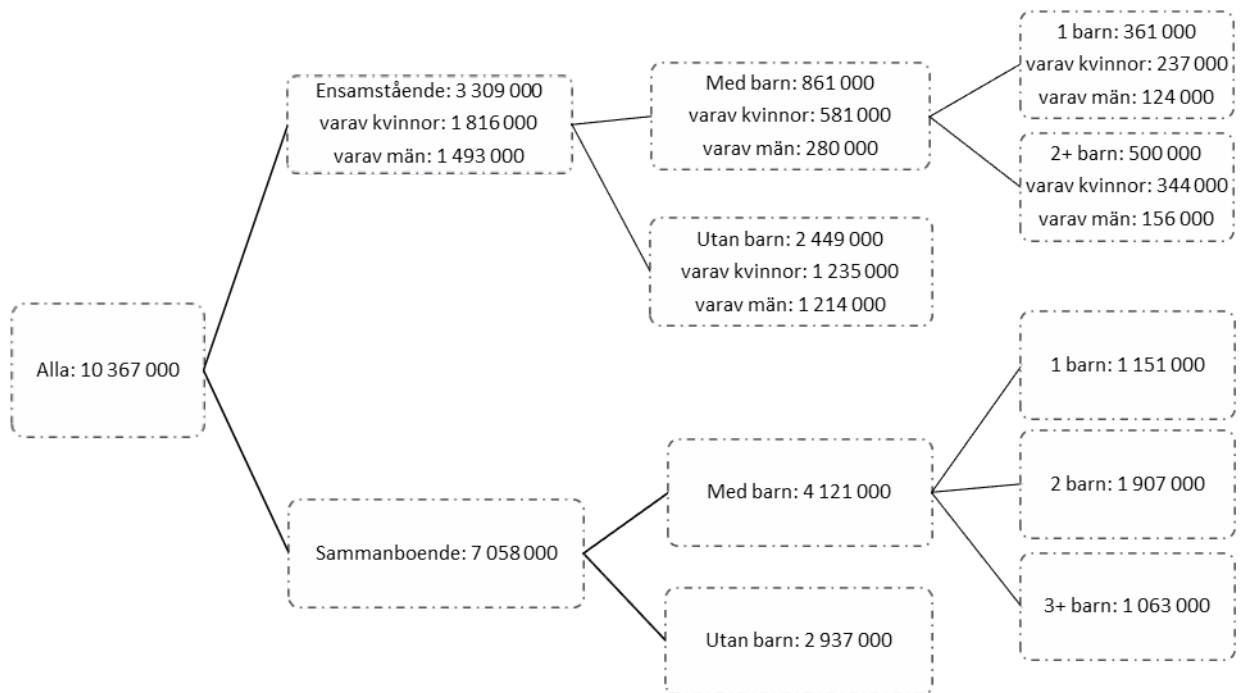
Övergången från HEK till STAR och därmed från kosthushåll till bostadshushåll medför förändringar i den beräknade fördelningen av olika hushållstyper. Antalet bostadshushåll är mindre än antalet kosthushåll. Detta innebär att det är svårt att uttala sig om huruvida förändringar som skett mellan 2013 och 2014 är reella eller en konsekvens av det förändrade statistiska underlaget.

Antal barnhushåll i Sverige

För att ge en bild av hur många personer som berörs av den ekonomiska familjepolitiken visas i figur 30 befolkningssammansättningen i Sverige under 2025 avseende hushåll med och utan barn. Uppdelningen är gjord utifrån föräldrarnas familjetyp (sammanboende/ensamstående) och kön, men även deras barn är inräknade i antalet personer som bor i respektive hushållstyp. Totalt fanns nära 10,4 miljoner personer i Sverige 2025.⁶⁰ Av dessa bodde 4,1 miljoner i hushåll med sammanboende föräldrar och minst ett barn. Cirka 860 000 bodde i hushåll med en ensamstående förälder. Majoriteten av de ensamstående föräldrarna var kvinnor.

⁶⁰ Siffran anger personer i helårshushåll, vilket innebär att de varit folkbokförda i landet både i början och slutet av kalenderåret. I rapporten presenteras resultat för individer i åldrarna 0–64 år, vilket gör att antalet individer inte är detsamma.

Figur 30 Antal personer fördelade efter hushållstyp, år 2025

Källa: Egna beräkningar av SCB:s databas Star 2024, framskrivet med FASIT.

Växelvis boende barn

Det vanligaste boendet för barn till separerade föräldrar är så kallat växelvis boende, när barnet bor ungefär lika mycket hos båda sina föräldrar. Näst vanligast är att barnet bor endast med sin mamma. I de flesta fall där barnen bor växelvis delar föräldrarna lika på de kostnader som uppstår, eller står för de kostnader som uppstår när man har barnet boende hos sig.⁶¹ Eftersom man bara kan vara folkbokförd på en adress inkluderas växelvis boende barn i registerbaserad statistik vanligen till det hushåll där de är folkbokförda. Det innebär att försörjningsbördan överskattas i det hushåll där barnet är folkbokförd, och underskattas i det hushåll där barnet vistas en del av sin tid (men inte är folkbokförd).

I de underlag som används i denna rapport används från och med år 2019 en modell som simulerar förekomst av växelvis boende. SCB har skapat modellen utifrån en enkät till föräldrar som inte bor ihop med barnets andra förälder. Enkätundersökningen har genomförts år 2012/2013 och 2022. I 2022 års undersökning var det 46 procent av barn till särlevande föräldrar som bodde växelvis hos föräldrarna. Denna andel har ökat över tid.⁶² Detta påverkar jämförelser mellan grupper och över tid.

För de familjer där det antas finnas växelvis boende barn skattas en ny ekonomisk standard, där hänsyn tagits till att barnet delar sitt boende mellan

⁶¹ SCB (2023).

⁶² SCB (2023).

föräldrarna. Skattningen påverkar främst resultaten för ensamstående med barn, och syns som en förändring mellan 2018 och 2019 i vissa av tidsserierna.

För att uppskatta vilken betydelse växelvis boende barn hade för de resultat som avser barnhushållens ekonomiska standard till och med 2018 genomförde SCB på uppdrag av Försäkringskassan känslighetsanalyser som publicerades i 2017 års upplaga av *Barnhushållens ekonomi*.⁶³ Analyserna visade att felskattningen av den disponibla hushållsinkomsten var relativt liten i de aggregerade grupper som redovisas i denna rapport. Till exempel minskar andelen med låg ekonomisk standard från 38 till 35 procent bland ensamstående med barn, när man tar hänsyn till växelvis boende barn. Dock innefattar de aggregerade grupperna i sin tur delgrupper med mycket olika ekonomisk standard. Exempelvis hade 16 procent av ensamstående kvinnor med enbart växelvis boende barn låg ekonomisk standard 2016. Motsvarande andel bland ensamstående kvinnor med barn som bor enbart med dem var 51 procent. Förutom att det säger något om försörjningsbördan i familjerna, vet vi att växelvis boende är vanligare hos barn till föräldrar med högre inkomster.⁶⁴

Redovisningsgrupper

Resultaten i rapporten redovisas uppdelat på olika typer av hushåll, utifrån

- antal barn
- om de vuxna är ensamstående eller sammanboende
- de vuxnas kön (för ensamstående)
- om de vuxna har barnen boende hos sig på heltid eller växelvis (enligt SCB:s modell för att simulera förekomst av växelvis boende; gäller bara ensamstående, trots att sammanboende också kan ha växelvis boende barn)
- om de vuxna i hushållet är inrikes eller utrikes födda⁶⁵
- om de vuxna försörjer sig genom arbete i huvudsak, eller inte.⁶⁶

Alla uppdelningar görs dock inte för alla indikatorer.

När man jämför resultat över tid, är det viktigt att ha i åtanke att det kan ske förändringar i antalet och andelen hushåll som ingår i varje hushållstyp. Till exempel har andelen hushåll utan barn ökat. Sådana hushåll har oftare en relativt god ekonomi, så när de blir fler, ökar medianinkomsten i befolkningen. Även antalet hushåll där de vuxna är utrikes födda har ökat. Bland dessa hushåll

⁶³ Försäkringskassan (2017).

⁶⁴ SCB (2023).

⁶⁵ I HEK baseras denna definition på den individ som är hushållsföreståndare, vilket är den individ i hushållet som har högst förvärvsinkomst, och dennas eventuella partner. I STAR bygger definitionen inrikes född och utrikes född på samtliga vuxna i hushållet: antingen är samtliga vuxna födda i Sverige, samtliga utrikes födda eller en kombination därav.

⁶⁶ "Försörjd genom arbete" definieras som att ha en arbetsinkomst som är minst två prisbasbelopp och är minst hälften av den sammanlagda inkomsten. Ett hushåll med sammanboende vuxna definieras som

- "helt försörjt genom arbete" om alla vuxna i hushållet uppfyller villkoren
- "delvis försörjt genom arbete" om minst en, men inte alla, vuxna i hushållet uppfyller villkoren
- "inte försörjt genom arbete" om ingen vuxen i hushållet uppfyller villkoren.

finns en högre förekomst av ekonomisk utsatthet. Därmed ökar samtidigt andelen av barnhushållen med ekonomisk utsatthet.

Ett annat exempel är att sammansättningen av gruppen utrikes födda föräldrar förändras över tid. Det kan i sin tur påverka dessa föräldrars förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden. Andelen av de utrikes födda som har vistats en kort tid i Sverige, och därför i genomsnitt har lägre inkomster, förändras också över tid. Antalet personer som söker uppehållstillstånd i Sverige varierar och har under de senaste åren minskat.

Mått på ekonomiska villkor

Disponibel inkomst

Den disponibla inkomsten består delvis av faktorinkomsten, som är den inkomst ett hushåll får genom arbete och kapital. Faktorinkomsten består av löner, inkomster från eget företag och kapitalinkomster. För de flesta hushåll är löneinkomsten den största delen av faktorinkomsten. För att räkna ut den disponibla inkomsten börjar man med faktorinkomsten, lägger till bidrag och ersättningar från exempelvis socialförsäkringen och drar bort negativa transfereringar, t.ex. skatter och övriga negativa transfereringar som återbetalt studielån. Den disponibla inkomsten är den inkomst ett hushåll kan använda till konsumtion och sparande.

Löneinkomst (+)
Företagarinkomst (+)
<u>Kapitalinkomst (+ eller -)</u>
= Faktorinkomst
Positiva transfereringar, ej ekonomisk familjepolitik (+)
Positiva transfereringar, ekonomisk familjepolitik (+)
varav generella bidrag
varav försäkring
varav behovsprövade bidrag
<u>Negativa transfereringar, skatter (-)</u>
= Disponibel inkomst

Informationen om inkomster i denna rapport bygger på inkomster under ett kalenderår.

Konsumtionsenhetskala

I denna rapport används begreppet disponibel inkomst per konsumtionsenhet, som även kallas ekonomisk standard. Den tas fram genom att relatera hushållets disponibla inkomst till hushållets sammansättning. För att göra

jämförelser mellan olika typer av hushåll används ett viktsystem där konsumtionen är relaterad till hushållets sammansättning. Den disponibla inkomsten divideras med den konsumtionsvikt som gäller för hushållet.

Från och med inkomståret 2019 används en utökad ekvivalensskala, där hänsyn tas till att barn kan dela sitt boende mellan föräldrarna om föräldrarna inte bor tillsammans (s.k. växelvis boende).

Konsumtionsenhetskala	Vikt
Ensamboende	1,00
Sammanboende par	1,51
Ytterligare vuxen	0,60
Första barnet 0–19 år	0,52
Andra och påföljande barn 0–19 år	0,42
Växelvis boende barn 0–19 år, första barnet	0,38
Växelvis boende barn 0–19 år, andra och påföljande barn	0,28

Median, medeltal, kvintiler, deciler och percentiler

För att på ett enkelt sätt beskriva den ekonomiska situationen för en typisk person används ofta medelinkomst eller medianinkomst. Medelinkomsten räknas ut genom att den totala inkomstsumman delas med antalet personer i befolkningen. Medianinkomsten får man genom att rangordna alla personer efter stigande inkomst och ta det mittersta värdet i fördelningen: om det finns nio personer i befolkningen utgör alltså den person som har den femte största inkomsten medianinkomsttagaren. Skillnaden mellan medianinkomst och medelinkomst består bland annat av att medianinkomsten inte påverkas av att det finns personer med extremt höga inkomster, vilket driver upp medelinkomsten. I rapporten används medianinkomst, utom när disponibel inkomst delas upp i olika inkomstslag - då används istället medelinkomst.

Inkomstkvintiler tas fram genom att befolkningen delas upp i fem lika stora grupper rangordnade efter stigande inkomst. De 20 procent av befolkningen som har lägst inkomst hamnar i den lägsta kvintilen, de nästkommande 20 procenten hamnar i den näst lägsta kvintilen, och så vidare. De 20 procent av befolkningen som har högst inkomst hamnar alltså i den högsta kvintilen. Deciler tas fram på samma sätt men då delas befolkningen upp i tio lika stora grupper. På ett liknande sätt kan man välja att presentera vissa percentiler av inkomstfördelningen, där till exempel den 10:e percentilen omfattar de 10 procent av befolkningen som har de lägsta inkomsterna och den 90:e percentilen de 10 procent som har de högsta inkomsterna i befolkningen.

Mått på ekonomisk utsatthet

Eftersom det inte finns någon enhetlig definition av ekonomisk utsatthet är det vanligt att låta olika mått komplettera varandra när man analyserar förekomst och utveckling av ekonomisk utsatthet. Det gäller även i den här rapporten. De mått som används för att mäta förekomst av ekonomisk utsatthet är följande:

- *Låg ekonomisk standard:* Den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet för ett hushåll är lägre än 60 procent av medianen för den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet i hela befolkningen.⁶⁷ För en familj med två vuxna och två barn innebar låg ekonomisk standard en disponibel inkomst under 40 100 kronor per månad under år 2024. För en ensamstående förälder med två barn gick gränsen vid 31 700 kronor.⁶⁸ Låg ekonomisk standard sätter hushållets ekonomiska villkor i relation till omgivningen; måttet är konstruerat så att en generell inkomstökning för alla i samhället inte nödvändigtvis minskar antalet fattiga.
- *Låg inkomststandard:* Mäter hur väl en familjs inkomster räcker för att betala nödvändiga omkostnader som till exempel mat, boende, hemförsäkring och barnomsorg. Låg inkomststandard innebär att inkomsterna inte räcker för att betala för dessa levnadsomkostnader. För en familj som består av två vuxna och två barn (3 och 6 år), innebär låg inkomststandard en disponibel inkomst under 27 300 kronor per månad år 2024. För en ensamstående förälder med två barn gick gränsen vid 22 800 kronor.⁶⁹
- *Förekomst av ekonomiskt bistånd:* En ofta använd indikator på ekonomisk utsatthet är mottagande av ekonomiskt bistånd. Ekonomiskt bistånd består av två delar: *försörjningsstöd* och *bistånd till livsföringen i övrigt*. Försörjningsstödet ska tillgodose hushållens mer regelbundna utgifter. Bistånd till livsföringen i övrigt ska tillgodose kostnader för behov som kan uppstå då och då, exempelvis kostnader för tandvård, glasögon, sjukvård och medicin. I den här rapporten redovisas andelen individer som bor i ett hushåll där någon har mottagit försörjningsstöd under året.

Måttet mottagande av ekonomiskt bistånd speglar rådande samhällssyn, det vill säga vad som räknas som en ekonomiskt utsatt situation vid varje given tidpunkt.⁷⁰ Ett problem med måttet är att politiska beslut har en direkt inverkan på de definierade fattigdomsnivåerna – om politiker gör det svårare att få ekonomiskt bistånd minskar förekomsten av ekonomisk utsatthet. Ett annat problem med måttet är att långt ifrån alla som kan ha rätt till ekonomiskt bistånd söker det. De som inte söker kan därmed vara mer ekonomiskt utsatta än de som får tar emot stödet, utan att det fångas av måttet.

Gini-koefficienten och koncentrationskoefficienten

Det finns många olika metoder för att mäta ojämlikhet i inkomst. I kapitlet *Minskade ekonomiska skillnader mellan hushåll med och utan barn* används en av

⁶⁷ Detta är även det mått som används inom EU under benämningen "at risk of poverty". https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:At-risk-of-poverty_rate

⁶⁸ SCB (2026a).

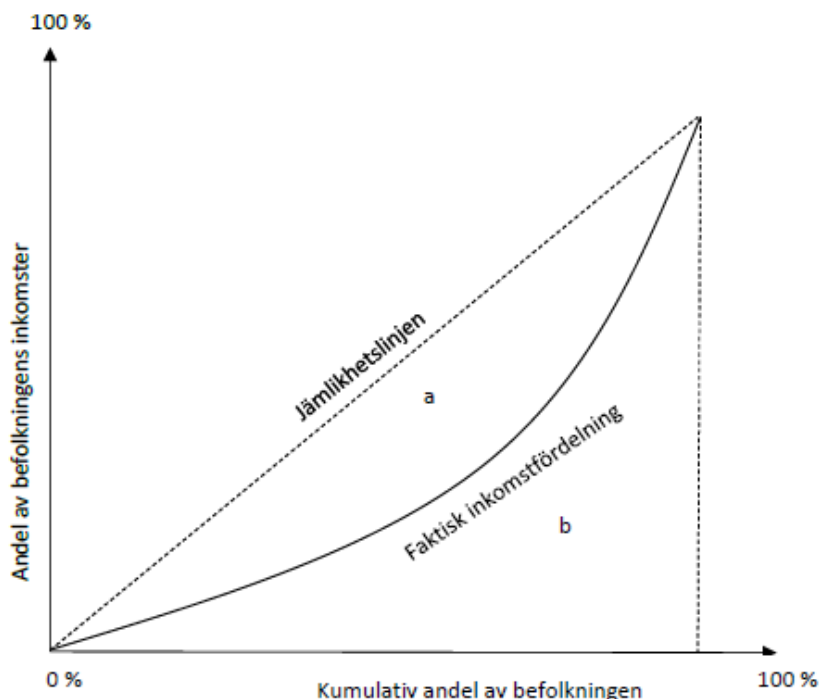
⁶⁹ SCB (2026a). Exemplet avser en familj boende i en kommun med fler än 75 000 invånare som inte tillhör Stor Stockholm, Stor-Göteborg eller Stor-Malmö.

⁷⁰ Regeringskansliet (2004).

de vanligaste metoderna, den så kallade Gini-koefficienten. Koefficienten beräknas utifrån den s.k. Lorenz-kurvan⁷¹, se figur 31.

Om befolkningen sorteras i stigande ordning med avseende på inkomst visar Lorenz-kurvan sambandet mellan den sammanlagda fördelningen av inkomster och hur stor del av den totala inkomsten varje grupp har bidragit med. I ett helt jämlikt samhälle skulle 25 procent av befolkningen tjäna 25 procent av inkomsterna. På samma sätt skulle 50 procent av inkomsterna erhållas av 50 procent av befolkningen så att Lorenz-kurvan skulle bli en rak linje i 45 graders vinkel (den s.k. jämlikhetslinjen, se figuren). Men detta är en teoretisk konstruktion eftersom Lorenz-kurvan i de flesta samhällen avviker från perfekt jämlikhet. De fattigaste 25 procenten av befolkningen kanske står för 10 procenten av inkomsterna och de fattigaste 50 procenten 20 procent av inkomsterna. Gini-koefficienten beräknas genom att dividera ytan mellan Lorenz-kurvan och jämlikhetslinjen (yta a i figuren) med den totala ytan under jämlikhetslinjen (yta a+b).⁷²

Figur 31 Lorenz-kurvan och Gini-koefficienten

Gini-koefficienten presenteras som ett värde mellan 0 och 1 där 0 innebär total överensstämmelse mellan Lorenz-kurvan och jämlikhetslinjen, det vill säga alla i befolkningen tjänar exakt lika mycket. På motsvarande sätt innebär en Gini-koefficient på 1 att all inkomst erhålls av en enda person.⁷³

En av fördelarna med Gini-koefficienten är att den är ett enkelt sammanfattande mått med en övre och undre gräns vilket underlättar jämförelser.⁷⁴ Dessutom tar

⁷¹ DeMaio (2007), Kawachi & Kennedy (1997).

⁷² Ibid.

⁷³ DeMaio (2007), Wilkinson & Pickett (2010).

⁷⁴ DeMaio (2007).

Gini-koefficienten hänsyn till inkomstjämlighet inom hela befolkningen, i stället för att exempelvis bara mäta skillnaden mellan två extrema grupper som till exempel den fattigaste och rikaste decilen.⁷⁵ Däremot är måttet mindre lämpligt för att synliggöra eller särstudera olika typer av ojämlikhet. Lorenz-kurvorna i två samhällen kan i realiteten korsa varandra, vilket är ett tecken på olika typer av inkomstfördelning, men ändå ge upphov till ungefär samma värde på koefficienten.⁷⁶ Gini-koefficienten är också mindre känslig för inkomstförändringar i den mittersta delen av inkomstfördelningen, jämfört med om förändringen sker i någon av ändarna.⁷⁷ Kritiken till trots har komparativa studier visat att Gini-koefficienten och andra mått på inkomstjämlighet är högt korrelerade.⁷⁸

Koncentrationskoefficienten är ett index som visar hur en inkomstkälla är fördelad mellan olika inkomstgrupper. Den kan anta värden mellan -1 och $+1$. Ett högre värde betyder att inkomsten främst går till personer eller hushåll med hög inkomst. Ett negativt värde visar att den är mer koncentrerad till dem med låg inkomst. Gini-koefficienten och koncentrationskoefficienten är nära relaterade: Gini-koefficienten kan beräknas genom att väga samman koncentrationskoefficienterna för olika inkomstkällor utifrån hur stora de är.⁷⁹

Rekommendationer, regeländringar och förändrade uttagsmönster under covid-19-pandemin

Covid-19-pandemin pågick under större delen av 2020, hela 2021 och delar av 2022.⁸⁰ Barnhushållen påverkades givetvis av samhällsförändringarna, inklusive sjukdom, restriktioner, varsel och stigande arbetslöshet. Dessutom infördes temporära regelförändringar som påverkade barnfamiljerna. Det syns i vissa av de resultat som redovisas i rapporten.

Barnfamiljerna nyttjade familjeersättningarna något annorlunda under pandemin. Till exempel nyttjades mer tillfällig föräldrapenning för vård av barn. Ökningen var synlig både bland föräldrar till barn i förskolan och till barn i skolan. Under pandemins början skedde en ökning av männens andel av vab-dagarna. En trolig förklaring är att föräldrar delar mer lika på ansvaret när de behöver vara hemma med sjukt barn oftare och under längre perioder. För föräldrapenning var mönstret annorlunda. Under pandemins början använde föräldrar mindre föräldrapenning, vilket främst beror på att föräldrar till barn över ett år använde färre dagar. Antalet hushåll med bostadsbidrag har minskat sedan slutet av 2000-talet, men under pandemins början var det en liten ökning. Under perioder utgick en tillfällig förstärkning med 25 procent av storleken på det preliminära bostadsbidraget för barnfamiljer.

⁷⁵ Wilkinson & Pickett (2010).

⁷⁶ DeMaio (2007).

⁷⁷ Berkman & Kawachi (2000).

⁷⁸ Kawachi & Kennedy (1997).

⁷⁹ Gustafsson & Palmer (2001), Van Kerm (2010).

⁸⁰ Världshälsoorganisationen (WHO) klassificerade covid-19 som en pandemi den 11 mars 2020 (Folkhälsomyndigheten 2021).

Under covid-19-pandemin införde staten restriktioner och utfärdade rekommendationer för att dämpa spridningen av covid-19. De förändringar som framförallt berör barnfamiljer beskrivs nedan.

- Försäkringskassan beslutade den 19 mars 2020 att inte kräva in intyg från och med den åttonde dagen i barnets vårdperiod. Syftet var att avlasta vården som hade ett mycket högt tryck under pandemin. Från och med den 1 november 2020 återgick Försäkringskassan till ordinarie hantering av intygen. Den 15 december 2020 ändrade Försäkringskassan kravet på intyg till dag 22 i barnets vårdperiod (Försäkringskassans föreskrifter (2020:14) om tillfälliga bestämmelser om föräldrapenningsförmåner).
- Regeringen beslutade om undantag från bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning för barn mellan 12 och 16 år, så att det särskilda vård- och tillsynsbehovet fick styrkas på annat sätt än med ett läkarutlåtande. Till exempel kunde ett utlåtande eller intyg skrivas av någon annan inom hälso- och sjukvården. Undantaget gällde från och med den 25 april 2020 till och med den 31 mars 2022. (Förordning (2020:244) om viss tillfällig föräldrapenning med anledning av sjukdomen covid-19).
- Från och med den 25 april 2020 kunde tillfällig föräldrapenning betalas ut till en förälder som var tvungen att vara hemma från arbetet för att ta hand om ett barn när barnets skolverksamhet enligt skollagen (2010:800) var stängd med anledning av covid-19. Regeländringen gällde till och med den 31 mars 2022. (Förordning (2020:244) om viss tillfällig föräldrapenning med anledning av sjukdomen covid-19). Därefter infördes en möjlighet att få tillfällig föräldrapenning för barn som varit allvarligt sjuka, för att undvika att de skulle smittas av covid-19 (7 a–e §§ i förordning 2020:244; infördes genom SFS 2020:583 som trädde i kraft den 1 juli 2020).
- Tillfällig förstärkning av bostadsbidraget för barnfamiljer gällde i perioder:
 - 1 juli 2020 – 31 december 2020: 25 procent av storleken på det preliminära bostadsbidraget.
 - 1 juli 2021 – 31 december 2021: 25 procent av storleken på det preliminära bostadsbidraget.
 - 1 juli 2022 – 30 juni 2023: 25 procent av storleken på det preliminära bostadsbidraget.
- I mars 2021 utfärdade Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten en rekommendation att gravida inte skulle utsättas för covid-19 från vecka 20. De gravida som av sin arbetsgivare förbjöds att fortsätta arbeta skulle söka graviditetsspenning.
- Under 2020 varslades rekordmånga, arbetslösheten steg och antalet som varit arbetslösa i mer än 12 månader nådde högre nivåer än tidigare. I takt med att restriktionerna lättade under 2021 sjönk arbetslösheten till samma nivå som före pandemin.⁸¹

Jämställdhet och jämställt föräldraskap

Den ekonomiska familjepolitiken ska bidra till ett jämställt föräldraskap.⁸² Ett uttalat mål med familjepolitiken är att främja kvinnor och mäns arbetskraftsdeltagande och ge barn möjlighet till omvårdnad från båda sina föräldrar.

⁸¹ Arbetsförmedlingen (2021).

⁸² Prop. 2024/25:1.

Jämställdhetspolitikens mål och delmål

Regeringens mål för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Målet antogs av riksdagen 2006 i enlighet med förslagen i propositionen *Makt att forma samhället och sitt eget liv – nya mål i jämställdhetspolitiken*.⁸³

För att uppnå det övergripande målet finns också sju jämställdhetspolitiska delmål⁸⁴:

- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i alla samhällets sektorer.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämställd utbildning. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- Jämställd hälsa. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och utnyttjande i prostitution och människohandel ska upphöra. Alla, oavsett kön, ska genom hela livet ha samma rätt och möjlighet till kroppslig och psykisk integritet.
- Hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra. Alla, oavsett kön, ska genom hela livet ha samma rätt och möjlighet att leva sitt liv utan att begränsas av kollektivt grundade hedersnormer.

Den ekonomiska familjepolitikens bidrag till de jämställdhetspolitiska delmålen

Den ekonomiska familjepolitiken kan bidra till ökad måluppfyllelse för flera av de jämställdhetspolitiska delmålen. Ett jämställt föräldraskap leder till en jämnare fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. En tidigare studie från Försäkringskassan visar att det finns ett samband mellan hur föräldraledighet och obetalt hem- och omsorgsarbete delas. Par som delar på föräldraledigheten delar också i högre grad på det obetalda hem- och omsorgsarbetet.⁸⁵

En viktig princip i den svenska familjepolitiken är att göra det möjligt att kombinera arbete och familjeliv. Familjepolitiken bidrar därför till målet om ekonomisk jämställdhet. Föräldraförsäkringen är en inkomstförsäkring där ens föräldrapenningnivå baseras på tidigare inkomst. Detta skapar ekonomiska incitament att ha en fast inkomst innan man får barn, så att man får högre ersättning under sin föräldraledighet. Rätten att vara föräldraledig och att stanna hemma från jobbet för att vårda ett sjukt barn leder också till att föräldrars

⁸³ Prop. 2005/06:155.

⁸⁴ Delmålen har förändrats över tid. De mål som listas här beslutades i samband med budgetpropositionen för 2026.

⁸⁵ Försäkringskassan (2013).

arbetsmarknadsanknytning och löneinkomster upprätthålls efter att barnet har fötts.⁸⁶

En stark arbetsmarknadsanknytning bland kvinnor kan också ses som en viktig förutsättning för att kvinnor ska kunna nå betydelsefulla positioner i arbetslivet. Om den ekonomiska familjepolitiken bidrar till en stark arbetsmarknadsanknytning kan den därmed även bidra till en jämnare fördelning av makt och inflytande.

I Försäkringskassans regleringsbrev för 2025 anger regeringen att Försäkringskassan ska stärka förutsättningarna för ett jämställt användande av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning.⁸⁷

Att mäta jämställt föräldraskap

Ett jämställt föräldraskap innebär att föräldrarna delar på omsorgen om barnet. Det kan innefatta formellt omsorgsansvar såväl som hushållsarbete, engagemang och delaktighet i beslut. Allt detta går inte att mäta. I denna rapport mäts ett jämställt föräldraskap genom föräldrars föräldrapenningsuttag och föräldraledighet när barnen är små.

Ett vanligt förekommande mått på jämställdhet i föräldraskapet är mäns andel av föräldrapenninguttaget, samt andelen föräldrapar som delar lika på föräldrapenninguttaget (mätt som att båda föräldrarna tar ut mellan 40 och 60 procent av dagarna).⁸⁸ Dessa mått används också i denna rapport. När det gäller uttag av föräldrapenning inkluderas föräldrapar bestående av en man och en kvinna med gemensam vårdnad om sitt barn. Dessutom ska barnet vara född i Sverige, parets första gemensamma barn och det enda barn som föräldrarna fått under året.

Fördelningen av föräldrapenninguttaget ska inte förväxlas med fördelningen av föräldraledigheten. Den svenska föräldraförsäkringen tillåter stor flexibilitet i hur föräldrarna tar ut betald respektive obetald föräldraledighet. Både män och kvinnor är föräldralediga en längre period än de tar ut föräldrapenning för. Kvinnor tar ut en större andel obetalda dagar än män, vilket medför att föräldraledigheten som helhet är mindre jämställd än vad själva föräldrapenningsuttaget är.⁸⁹

I den här rapporten presenteras resultat avseende föräldrapenning och skattad föräldraledighet under barnets två första år. Det är under barnets två första levnadsår som majoriteten av föräldradagarna tas ut.

Skattad föräldraledighet

Skattad föräldraledighet baseras på data från Försäkringskassans datalager STORE. För att få ett mått på den obetalda ledigheten skattas dagar då föräldern är frånvarande från arbete eller annan sysselsättning. Som regel är det datum mellan två perioder av föräldrapenninguttag som ska skattas som obetald ledighet eller ej. Denna skattning utgår från två grundantaganden: att någon alltid är ledig i hushåll med barn under ett år, samt att de försäkrade följer den s.k. SGI-regeln.

⁸⁶ ESO (2015).

⁸⁷ Socialdepartementet (2024).

⁸⁸ ESO (2015).

⁸⁹ Försäkringskassan (2024).

Barn har rätt till förskola från ett års ålder. Därför antas att någon förälder är föräldraledig fram till att barnet är fyllt ett år. Omsorgen för dessa barn kan naturligtvis ordnas på annat sätt än att föräldrarna är föräldralediga, men i skattningen antas att någon förälder är det. SGI-regeln innebär att den försäkrade måste ta ut 5 nettodagar per kalendervecka för att behålla sin sjukpenninggrundande inkomst (SGI), efter att barnet fyllt ett år. En nettodag med föräldrapenning innebär att flera delar av dagar räknas ihop till en hel dag. Till exempel blir två halvdagar tillsammans en nettodag.

För föräldrar till barn under 1 år räknas dagarna mellan två perioder med föräldrapenning som lediga dagar. Tar en mamma exempelvis ut föräldrapenning måndag-torsdag en vecka och måndag-torsdag nästa vecka kommer fredag till söndag däremellan att skattas som föräldralediga.

För föräldrar till barn över 1 år räknas lediga dagar som föräldraledighet endast om föräldern har tagit ut minst fem nettodagar med föräldrapenning under samma vecka. Som motsvarande exempel som ovan räknas lördag och söndag som föräldralediga dagar om en pappa tagit ut föräldrapenning för måndag-fredag en vecka och måndag-fredag i veckan efter.

Bedömningen görs per kalendervecka. Om två vårdnadshavare tar ut föräldrapenning för samma barn under samma vecka, räknas oftast bara en av dem som ledig utan ersättning.

Observera att dagar då föräldrapenning tas ut alltid antas vara föräldralediga dagar. Det innebär att en person som jobbar en halv dag och tar ut halv föräldrapenning kommer att tilldelas en hel dags skattad ledighet. Observera också att endast ledighet i samband med uttag av föräldrapenning kan skattas. En person som till exempel arbetar deltid för att vara föräldraledig deltid, men inte tar ut någon föräldrapenning, omfattas inte av skattningarna.

Avgränsningar i definitionen av jämställdhet

I den del av rapportens resultatredovisning som berör familjepolitikens bidrag till ett jämställt föräldraskap studeras jämställdheten i föräldraskapet hos män och kvinnor med delad vårdnad om ett gemensamt barn, oavsett om föräldrarna lever tillsammans eller inte. Det innebär en begränsning eftersom jämställdhet inom andra familjekonstellationer inte blir belysta.